

3.

Láthatár

Előkészítő osztály: helyben
döntenek –
Pap Melinda írása

4.

Láthatár

Felsőoktatási kalauz
pedagógusoknak –
Magyar Tivadar írása

8.

Diákszemmel

„Ha lenne naponta egy-két óra
szabadidőm, jobban menne a
tanulás” –
A kézdíváshelyi Nagy
Mózes Elméleti Líceum 8. B
osztályosainak véleménye

14.

Tanterem

Kétnyelvű gondolatok egy vita
margójára –
Tóth Koós Imola írása

18.

Tanterem

Ha nehézkes a gyermek
mozgása... –
Bogdán Emese írása

21.

Szülői szemmel

Hol a legény a gátról? –
Gergely Edó írása

23.

Pályáz(z)atok

KIMENŐ Összművészeti
Diákfesztivál
Gyergyóalfaluban

„Lugosi Mihály” Nemzetközi
Széppolvasó Versenyre Élesden

24.

Pályáz(z)atok

Ilyen tankönyvet szeretnék –
Pályázati felhívás
interaktív tankönyvi fejezet
szerkesztésére

6.

Lélekjelenlét

A pedagógusokat érintő kiégésszindróma –
Kiss Judit beszélgetése Keresztesi Polixéna
iskolapszichológussal

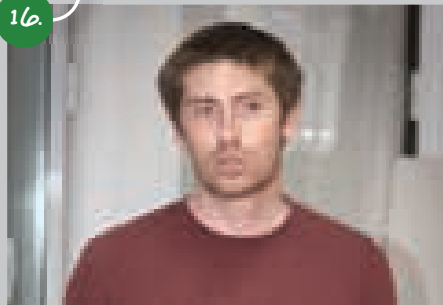
10.

Portré

Megtalálni a megfelelő zenei műfajt –
Sándor Boglárka beszélgetése
Alban Robin kolozsvári csellótanárral

16.

Iskola és kultúra

Szakmai oktatás előtt önfelfedezés –
Csinta Samu beszélgetése Fazakas Misi
sepsiszentgyörgyi tanár-színésszel

9.

Fotóriport

Nyílt nap a kolozsvári Montessori
iskolában –
Tóth Orsolya képriportja

12.

Fotóriport

Bukarest egyetlen magyar nyelvű
tanintézte –
Tóth Orsolya képriportja

22.

Magánterület

Eltűnet –
Jakabffy Tamás írása

1.

Iskolaválasztás: minden magyar gyermek számít

2013.

2.

SZÁM

MAGYAR KÖZOKTATÁS

ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSI FIGYELŐ

2013. FEBRUÁR • 2. SZÁM

Fotó • Tóth Orsolya

ISSN 2065-9725

- **A román nyelvet magyar iskolában is meg lehet tanulni!**

Eddig a magyar iskolákban úgy tanították a román nyelvet, hogy nem fejlesztették a gyerekek hétköznapi román nyelvű kifejezési képességét. Ez végre megváltozott. Az új oktatási törvény előírja, hogy a magyar gyermekeknek külön, szakszerűen átgondolt tantervvel, nem anyanyelvként tanítják a románt.

Tudatosítanunk kell emellett, hogy románul jól érteni és beszélni nem elsősorban az iskolában lehet megtanulni. Azok a magyarok, akik jól tudnak románul, főleg iskolán kívül, játszótársaktól, tévéből és más módon tanulták meg ezt a nyelvet.

- **Az anyanyelven való tanulás előnyös**

A gyerek azon a nyelven tud a legjobban tanulni, amit először tanult meg: anyanyelvén. Sőt, az anyanyelvén tanított fiatal más nyelveket is, így a románt is jobban elsajátítja, magabiztosabban használja.

- **Bennünket, magyarokat számos közös kulturális élmény köt össze, és ezzel az élményvilággal a gyerek a magyar iskolában találkozik**

János Vitézt, Ludas Matyit, Toldi Miklóst, a természeti és történelmi legendákat, kedvenc regényeinket, verseinket, dalainkat a magyar iskolában szerettük meg. A román iskolában a gyerek nem ismeri meg gyerekkori hőseinket, távol marad mese- és mondavilágunktól, számára idegen lesz mindaz a felbecsülhetetlen érték, ami összeköt bennünket, magyarokat.

- **A magyar iskola nem kerül több pénzünkbe!**

Sokan azért választanak a gyerek számára román iskolát, mert a magyar iskola valamilyen többletköltséget jelent, például az utaztatás miatt. Legtöbbször a magyar iskola nem kerül többbe, de ha valamiért mégis igen, tudni kell, hogy a rászorulóknak számos támogatási lehetőség áll rendelkezésükre.

www.rmdsz.ro

Kedves pedagógusok, jövődóbeli szerzők!

FIGYELŐ
ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSI

A Communitas Alapítvány által kiadott *Magyar Közoktatás* együtt szerkesztjük az olvasókkal, sok figyelemfelkeltő, gondolatébresztő írást kapunk pedagógusoktól, szülőktől egyaránt. Továbbra is helyet szeretnénk adni a lap hasábjain a pedagógusok, oktatási szakemberek, szülők és diákok konstruktív véleményének, az oktatást érintő problémák felvázolásának és természetesen a megoldáskeresésnek.

Kérjük, írjanak véleményanyagot a következő témákban:

- **Tantárgyam és diákjaim – sikerélmények és buktatók az oktatásban**

- **Az információátadástól a kreativitásra nevelésig**

Várjuk írásait az mko@communitas.ro e-mailcímre.

Eredményes munkát és kitartást kívánunk!

A Magyar Közoktatás szerkesztősége

www.communitas.ro

Megrendeléseiket az mko@communitas.ro e-mail címen, a 0264-44-14-01-es telefonszámon vagy postán fogadjuk.

Címünk: Redacția *Magyar Közoktatás*, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60., 400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj
Nr. cont.: RO61RNCB0106026613610006 deschis la Banca Comercială Română Cluj-Napoca
Adóazonosító szám (Cod fiscal): 10411135

A havilapot postai úton vagy a megyei tanfelügyelőségeken keresztül juttatjuk el Önhöz. A lap ellenértékét postai utalvánnyal vagy banki átutalással kérjük a fenti bankszámlaszámra utalni. A megrendelés bármelyik formája (szelvény, telefon, e-mail) csak az átutalási bizonylat számával együtt érvényes. (Az átutalási bizonylaton szerepeljen a megrendelő neve és a kifizetés jogcíme.)

Kiadja a Communitas Alapítvány • Főszerkesztő: Kiss Judit
Kiadói titkár és műszaki szerkesztő: Fülöp Zoltán • Tipográfia: Könczey Elemér
Olvasószerkesztés és korrektúra: Demeter Zsuzsa
Felelős kiadó: Lakatos András
Ára 3,50 lei.
Telefon: 0040-264-44-14-01
e-mail: mko@communitas.ro
Redacția *Magyar Közoktatás*, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60.
400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj

A kiadvány megjelenését az RMDSZ és a Communitas Alapítvány teszi lehetővé.

„Minden magyar gyermek számít” – az iskolaválasztás szempontjai

Idén másodszor rendez meg az RMDSZ főtítkárságának oktatási főosztálya a *Minden magyar gyermek számít* elnevezésű kampányt, amelytől Magyarai Tivadar oktatási főtítkárhelyettes számolt be Kolozsváron. Mint kifejtette, a tudatosító kampány célja, hogy megmagyarázza a szülőknek/ tizenéves fiataloknak, hogy milyen előnyökkel jár, ha tanulmányaikat lehetőleg az óvodától az egyetemig anyanyelvükön végzik. „Az előnyök megmutatása mellett leszámolunk egy sor mítosszal, amelyek arról szólnak, hogy hosszú távon hátrányos lenne, ha a fiatalok magyar nyelven tanulnának. Az idén pontosítunk a kampányon: tavaly nemcsak megszólí-

„Leszámolunk egy sor mítosszal, amelyek arról szólnak, hogy hosszú távon hátrányos lenne, ha a fiatalok magyar nyelven tanulnának. Az idén pontosítunk a kampányon: tavaly nemcsak megszólítottuk a szülőket, hanem gyűjtöttük is az iskolaválasztással kapcsolatos meglátásaikat, ezt a tudást most felhasználjuk a tájékoztatás tervezésében.”

tottuk a szülőket, hanem gyűjtöttük is az iskolaválasztással kapcsolatos meglátásaikat, ezt a tudást most felhasználjuk a tájékoztatás tervezésében. A következő időszakban a sajtó, az egyházak, a civil szervezetek segítségével, az érintett és érdekelt pedagógus kollégák együttműködésével a sajtón keresztül, különféle rendezvényeken szólnak az éppen iskolaválasztás előtt álló szülők-höz, fiatalokhoz. Sokan kérdeik tőlem, hogy miért van szükség erre, hiszen szerencsére a romániai magyar családok nagy többsége magyar iskolát választ, és viszonylag kevesen vannak azok, akik román iskolát választanak. Erre azt válaszolom, hogy mindenkinek megadjuk az iskolaválasztásra vonatkozó reális tudnivalókat, és akármilyen kevesen

is lennének: minden magyar gyermek számít” – fejtette ki Magyarai Tivadar.

Erdély-szerte zajlik a kampány

Az oktatási főtítkárhelyettes arra is kitért, hogy egyre több megyéből, településről érkeznek pozitív visszajelzések, amelyek azt igazolják, a szülők, pedagógusok, egyházak, a sajtó és a civil szervezetek is felfigyeltek a kampányra. Magyarai vázolta, milyen konkrét lépéseket tettek az RMDSZ területi, megyei szervezetei a kampány sikere érdekében.

Maros megyében többszintű találkozóssorozat keretében ismertették a kampány céljait: a szövetség képviselői először Marosvásárhelyen találkoztak az iskolaigazgatókkal, akik ezt követően az osztályfőnököknek továbbították azokat az információkat, amelyeket az osztályvezető pedagógusoknak a maguk során a szülőknek kell átadniuk. Hasonló találkozókat szerveztek az óvodákra vonatkozóan is.

A Bethlen Gábor Kollégium vezetőségével egyeztettek a szövetség **Fehér megyei** képviselői. Ennek eredményeként megállapodtak, hogy márciusban oktatási kampányt szerveznek a kollégium diákjainak együttműködésével. A megye különböző településein tervezett találkozókra jelen lesz a kollégium igazgatónője is, aki ismerteti a kollégium oktatási struktúráját, a bentlakásra vonatkozó tudnivalókat. Ezzel párhuzamosan tanár-szülő találkozót is szerveznek márciusban Székelykocsárdon: ennek célja a marosújvári 5–8. osztályos magyar tagozat diákjainak átmenetése a kocsárdi iskolába.

A **Beszterce-Naszód megyei** RMDSZ 2010-ben indította el az iskolatáskaprogramot, amelynek keretében minden magyar első osztályos alaptan-szerekkel felszerelt iskolatáskát kap ajándékba. A református egyház bentlakást működtet Besztercén magyar diákok számára, ennek köszönhetően a két magyar kilencedik osztályban jelentősen megnőtt a magyar diákok száma. Vicén a Bástyai Alapítvány és

a Possibilitas Egyesület biztosít bentlakást csángó gyerekeknek, ugyancsak csángó gyerekeket toboroz a magyardécsei iskola. Ezekről és a magyar nyelvű oktatás további lehetőségeiről tájékoztatja a kampány során a megyei szervezet a szülőket.

Szatmári Elemér pusztadaróci református lelképásztor, hatgyermekes családapa és Ilonczai Annamária háromgyermekes családanya a *Minden magyar gyermek számít* kampány **Szatmár megyei** szóvivője. Ők az RMDSZ megyei szervezetének kérésére csatlakoztak a kampányhoz, hiszen fontosnak tartják, hogy gyermekeikhez hasonlóan minél többen anyanyelvükön tanuljanak. A megyei szervezet három nagy megyei körút során kívánja hangsúlyozni az anyanyelven való tanulás fontosságát.

Nagybányán és környékén az RMDSZ, a civil szervezetek, pedagógusok és szülők együttműködésével fejt ki tevékenységét az Iskoláinkért, Gyermekünkért Egyesület, amely évek óta a magyar nyelven való tanulás fontosságára hívja fel a figyelmet. Az egyesület nagy hangsúlyt fektet a nagybányai Németh László Gimnáziumban zajló minőségi oktatás megismertetésére. A nagybányai és máramarosi magyar tannyelvű oktatást népszerűsíti, a tanulási lehetőségeket ismerteti a szövetség területi szervezete a *Minden magyar gyermek számít* kampány során: találkozókat, fórumokat, szülői értekezleteket szerveznek. **Máramarosszigeten és környékén** az egyházak képviselői, diákok, civil szervezetek kapcsolódtak a beiskolázási kampányba.

Kolozs megye különböző településein lakossági és közösségi fórumokon hívja fel a figyelmet az anyanyelvű oktatás fontosságára az RMDSZ megyei szervezete. A találkozókra oktatási szakemberek bevonásával vázolják a magyar nyelven való tanulás előnyeit, válaszolnak a szülők által megfogalmazott kérdésekre. A megyei szervezet a kolozsvári kerületi elnökökkel, valamint a helyi elnökökkel folytatott megbeszélés-

léseken kívül találkozókat szervez az egyházi méltóságokkal, közéleti személyiségekkel, pedagógusokkal, és hangsúlyt fektet az intenzív médiajelenlétre.

Hunyad megyében az RMDSZ, az egyházak, pedagógusok és civil szervezetek képviselői közösen vállalták, hogy a megye különböző településein személyesen tájékoztatják a magyar szülőket – különösen a vegyes házasságban élőket – a magyar tananyelvű iskolák, osztályok nyújtotta lehetőségekről, a magyar nyelven való tanulás fontosságáról.

A **Szilágy megyei** szervezet polgármesterek, alpolgármesterek, RMDSZ elnökök, igazgatók, RMDSZ tisztségviselők, az egyházak, sajtó, civil szervezetek képviselői bevonásával szervezi és bonyolítja le beiskolázási kampányát. Ez itt is több síkon zajlik: sajtóban, személyes találkozók, szakmai konzultációk keretében.

A szülőkkal való személyes találkozók továbbítja elsősorban a *Minden magyar gyermek számát* kampány üzenetét az RMDSZ **Bihar megyei** szervezete. Ezenkívül oktatási szakemberek részvételével szervezett sajtótájékoztatókon fogalmazzák meg, miért fontos anyanyelvén tanulnia minden gyermeknek.

Brassó megyében is az RMDSZ, a civil szervezetek, egyházak, sajtó közös összefogásával zajlik a beiskolázási kampány: hangsúlyt fektetnek az iskolai szülői értekezleteken való részvételre, a szórólapozásra, a helyi médiában való jelenlétre.

Gyergyószéken a legnagyobb hangsúlyt azokra a településekre fektetik, ahol veszélyeztetettek a magyar iskolák az alacsony létszám miatt: Salamáson, Gyergyóhodoson, Maroshévízen, Bor-

széken, Gyergyóhollón és Gyergyótölgyesen. Ezek a településeken szóróanyagok és a média segítségével, személyes találkozók során tudatosítják a magyar nyelvű oktatás fontosságát.

Arad megyében RMDSZ tisztségviselők, pedagógusok személyes találkozók, családlátogatások során próbálják meggyőzni a magyar szülőket arról, hogy magyar iskolába, óvodába írásuk gyermekeiket.

Iskolaigazgatók, tanárok kapcsolódnak be a Szövetség kampányába **Háromszéken** is. **Csík- és Udvarhelyszék**hez hasonlóan itt is nagy szerepet kapnak a főtthárság által eljuttatott plakátok, szórólapok, a helyi rádiókban elhangzó hanganyagok és az újságokban közzétett felhívások.

K. J.

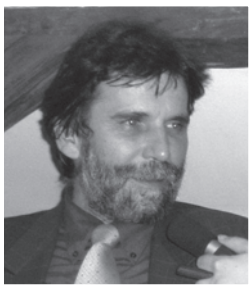
„Biztonságban éreztem magam az anyanyelvemben”

Bogdán Zsolt színművész

Minden mélyebb stúdium, a tehetség és az ember belülről kiinduló lépcsőzetes, alapos kiművelése anyanyelven valósítható meg. És ez nem zárja ki a más kultúrák iránti nyitottságot. Az erdélyi magyar kultúra megmaradását és megszilárdulását az elkövetkező években az fogja nagymértékben meghatározni, hogy lesznek-e olyan erős iskoláink, ahol olyan tudással vértetik fel a gyerekeket, hogy képesek legyenek minden

körülmények között megállni a helyüket. A Kolozsvári Állami Magyar Színház színésze vagyok. Tanulmányaimat magyarul végeztem és boldogan játszom románul is. (A képen Bogdán Zsolt a Tudor Giurgiu rendezte, *Superman*, *Spiderman* vagy *Batman* című román rövidfilmben. Az alkotás számos nemzetközi díjat nyert.)

Guttman Szabolcs építész, műemlékvédő szakember

Jelenleg az építészeti kamara erdélyi fiókjának vagyok az elnöke. Hajdan Nagyszeben főépítési státusát is elvállaltam, habár azt nem magyar nyelven kellett végezni. Kolozsvárról indultam el, nyolc évig a zeneiskola magyar tagozatán tanultam, aztán négy évig a Báthoryban végeztem, a matematika-fizika líceumban. Úgy érzem, hogy a hat esztendő a bukaresti építészeti egyetemen mérvadó volt olyan szempontból is, hogy mindig

voltak gyökereim. Azt hiszem, az anyanyelvről csak úgy lehet beszélni, hogy ha létezik ez a nyelv és létezik a zenei anyanyelv. E kettő nélkül nehezen tudunk tájékozódni a mai világban. Az épített kultúránk is valamilyen gyökerekhez nyúl vissza. Idén ünnepeljük Kós Károly

születésének 130. évfordulóját, az ő személyisége összefüggésbe hozható Kodály Zoltánnal, akit tavaly ünnepeltünk, mint a magyar zenei nyelvezet atyját. Kós Károly magyar neveltetés nélkül soha nem jött volna rá, milyen az igazi építészeti nyelvezet. Mindenkinek csak azt mondhatom, találja meg a gyökereit, ezek nélkül ugyanis nem tud meglenni a multikulturalitásban. Ezzel pedig hozzá tud tenni valamit saját kultúránkból az európai kultúrához.

Horváth István szociológus, egyetemi oktató

Szociológus, egyetemi oktató vagyok, a kolozsvári székhelyű Kisebbségkutató Intézet vezetője. Tanulmányaimat magyarul végeztem, és természetes volt számomra, hogy a katonaságnál, vagy később, a különböző munkahelyi szituációkban nem beszéltem tökéletesen a román nyelvet, és mivel ehhez természetesen vi-

szonyultam, mindenki úgy tekintette, hogy ez így van rendjén, hiszen a nyelvtanulás hosszas folyamat. Az, hogy elértem, hogy magamat kétnyelvűnek mondok, csak úgy volt lehetséges, hogy biztonságban éreztem magamat az anyanyelvemben. Én úgy gondolom, hogy a tapasztalatom mindenki számára megismételhető, hiszen nem éreztem Romániában hátrányos helyzetet azért, mert más volt az akcentusom, vagy éppen rosszul használtam egy ragot, vagy oda nem illő szavakat szőttem bele a román nyelvű beszélgetésekbe. És mindenkinek elmondtam, hogy én örövendek, hogy beszélhetek románul, ők mikor tanulnak meg magyarul? Ebből megértették és mindenki elfogadta, hogy igazából az ember anyanyelvében érzi magát otthon és tökéletesen, és mindenki azt a törekvést becsülte, hogy lassan, folyamatosan és tisztességes módon próbáltam elsajátítani melléje a románt is.

Előkészítő osztály: helyben döntenek

Helyben döntenek majd arról, hogy az iskolában vagy az óvodában tanulnak majd az előkészítő osztályosok – határozott január végi ülésén a Ponta-kabinet, miután heteken át egymásnak ellentmondó nyilatkozatok láttak napvilágot a téma kapcsán. A január végi döntés értelmében a nulladik osztály továbbra is a kötelező iskolai oktatás része marad, azonban helyi szinten a szülők, az iskolák vezetősége, illetve a helyi önkormányzat dönti el, hogy az iskolában vagy az óvodában tanulnak majd a hatévesek. Remus Pricopie oktatási miniszter a döntést követően elmondta, az előkészítő osztályoknak otthont adó helyszín kiválasztásakor az lesz a fő szempont, hogy hol van több szabad hely. Arról is beszámolt, hogy az előkészítő osztályok további sorsáról a szakszervezetekkel és

osztályokra vonatkozó alkalmazási módszertant is, amely az oktatási miniszter szerint szintén rugalmasabb lesz a jelenleginél. Ugyanis lehetővé teszi, hogy a szülők a lakóhelyükhöz legközelebb eső, úgynevezett körzeti iskolát vagy óvodát válasszák gyerekük számára, de amennyiben bizonyos okokból más tanintézetbe szeretnék íratni csemetéjüket, a helyek függvényében erre is lesz mód.

Beíratás áprilisban

Az oktatási minisztérium és a szakszervezetek, illetve szülői bizottságok által aláírt megegyezés szerint a nulladik osztályba való beíratkozás áprilisban zajlik több kritérium alapján. Azokat a gyerekeket, akik 2013. augusztus 31-éig még nem

- **Ovi vagy iskola?** Az iskolaigazgató bemutatja a szülőknek, hogy melyik változatot ajánlja, annak függvényében, hogy hol van több szabad hely

a szülői bizottságokkal is egyeztettek, így született meg a döntés, mely a miniszter szerint a helyszínt illetően jóval rugalmasabb, mint a jelenlegi rendszer.

Maradnak a tanítók

„Az iskolaigazgató bemutatja a szülőknek, hogy melyik változatot ajánlja, annak függvényében, hogy hol van több szabad hely” – ismertette az új rendszert Remus Pricopie. Mint kifejtette, függetlenül a helyszíntől, az oktatás ugyanazon tanterv szerint zajlik, és mindkét helyen szakképzett tanítók foglalkoznak a gyerekekkel. Azokon a településeken, ahol sem az iskolában, sem az óvodában nincs szabad hely az előkészítő osztály számára, az iskola vezetőségének a helyi önkormányzat segítségét kell kérnie, és annak kell biztosítania a helyszínt a hatévesek oktatásához. A miniszter arra is kitért, hogy amennyiben a szülő nem akarja előkészítő osztályba íratni hatodik életévét betöltött gyermekét, bizonyítania kell, hogy az még nem alkalmas erre az oktatási formára.

A tárcavezető szerint a következő időszakban további felmérések készülnek az előkészítő osztályra vonatkozóan. A minisztérium ugyanakkor bővíti a jelenlegi, nem mindenhol kielégítően működő rendszert, szeptember elsejéig 16 millió lej értékben vásárolnak iskolai bútort és további 8 millió lejre szemléltető eszközöket az előkészítő osztályok számára. Március 31-éig ugyanakkor jóváhagyják a nulladik

töltötték be hatodik életévüket, be lehet íratni nulladik osztályba, azonban nem kötelező, és csak abban az esetben nyernek felvételt, ha a vizsgálobizottság alkalmasnak tartja őket erre. A hat és hét év közötti gyerekeket ellenben kötelezően be kell íratni az előkészítőbe, a hét évnél idősebb gyerekeket pedig első osztályba kell járatniuk a szülőknek. Első osztályba azon gyerekek is felvételt nyerhetnek, akik idén nem jártak előkészítőbe, holott az életkoruk alapján tavaly be kellett volna íratni őket. Az oktatási minisztérium a 2012/2013-as tanévben 203 371 első osztályost tart nyilván, míg 129 756 gyerek előkészítő osztályban tanul, velük 8000 pedagógus foglalkozik. Az óvodákban 210 867 nagycsoportos van.

A kormányban több mint egy hónapja zajlik a vita az előkészítő osztályokról. Míg Remus Pricopie oktatási miniszter január elején azt nyilatkozta, hogy az előkészítő osztályok kérdését rugalmasan kell kezelni, és a parlamentnek kell kimondania a döntő szót, Victor Ponta kormányfő bejelentette, hogy véleménye szerint az előkészítő osztályosoknak az óvodában a helyük, ahova már a következő tanévtől visszakerülhetnek. Az előkészítő osztályok tantermeinek bebútorozására a Boc-kabinet 26 millió lejt, a taneszközök beszerzésére pedig további 23 millió lejt költött.

PAP MELINDA

Az utóbbi évtized változásai: válaszok gyakori kérdésekre

Felsőoktatási kalauz pedagógusoknak

Egy sorozatot indítunk, ami felsőoktatásról szól, és főleg középiskolai pedagógusoknak szánjuk, hogy ők maguk a mindennapi tájékoztató munkájukban tájékozottak legyenek ezen a területen. A sorozat első részében régi ígéretet teljesít a szerző: válaszolni próbál a felsőoktatási reformmal kapcsolatos gyakori kérdésekre. Az elmúlt időszakban különböző középiskolákban jártunk az RMDSZ főtítkársága képviseletében, ahol a tanulókat, mert rákérdeztek, a későbbi felsőoktatási lehetőségeikről is tájékoztattuk. Ilyen alkalmakkor a jelen levő közép-

„Egy tanév eltűnése nyomán néhány tantárgy – főleg melléktárgy – elmaradt, de inkább az jellemző, hogy az egyes tárgyak korábbi óraszámát csökkentették. Tudományegyetemi szakokon hagyományosan gyakori volt a két óra előadás (kurzus) – két óra szeminárium összetétel. A változások során több tantárgy esetében két előadásóra mellett egyetlen szemináriumóra maradt.”

iskolai tanárok, osztályfőnökök, szülők részéről is sok kérdés elhangzott, főleg a tanuló találkozások után, ezek hallatán kiderült, hogy az egy-két-három évtizeddel ezelőtt végzett értelmiségiek nagyon érdeklődnek az iránt, hogy miképpen változott meg az utóbbi időben az egyetemi oktatás, annak szervezése – mert sokuk továbbképzését is érinti.

Az alábbiakban kérdések és válaszok következnek.

Az egyik iskolában egy jelen levő szülő például azt kérdezte, hogy: **Nem lehetett volna az EU-s csatlakozás során haladékokat kérni Romániának, sőt Magyarországnak is ahhoz, hogy a „Bolognai reformot” alkalmazzák?**

A felsőoktatás átalakítása – amit sok éves nemzetközi töprengés, tárgyalás előzött meg, és amit az egyik híres értekezletről és annak nyomán született elvi nyilatkozatról (1999. június 19.) „Bolognai folyamatnak” is neveznek – nem az Európai Unió keretében történt. Általában a kultúrát, az oktatást az EU nem szándékszik szabályozni, ezen területeket főleg a tagállamokra bízák. (Azért gondolja, végül is, első ránézésre bárki, hogy ez is egy EU-s ügy lenne, mert megszoktuk, hogy minden európai szintű egységesítési szándék az Unióhoz kötődik.) Az EU-hoz annyiban kapcsolódik, hogy az egységesülő piacok, az egységes munkaerőpiac, a tanuló fiatalok egyre nagyobb átjárási szándéka egyes országok között, szükségessé tette az eltérő európai egyetemi rendszerek bizonyos fokú összehangolását. A reformhoz nem csak EU-s országok csatlakoztak (kezdetben például Oroszország is, de később kilépett). A csatlakozók (mintegy negyven ország) révén megalakult az EU határain túlnyúló Európai Felsőoktatási Övezet (European Higher Education Area). A csatlakozásra senkit nem kötelez semmilyen nemzetközi szervezet, és a diplomák kölcsönös elismerése sem ettől függ, de „megéri bent lenni”. Amennyiben ez a folyamat egyik vagy másik országban nagyobb zavart okozott, az legtöbbször abból származott, hogy az illető országban rontottak el valamit, vagy az illető ország felsőoktatása eleve nagyon eltért az európai gyakorlattól, és így nehezebb volt a változás.

Növekedett-e a heti óraszám a tanévek csökkenése miatt?

Romániában a „bolognai” változásokat 2005-től alkalmazzák, és egyik legláthatóbb velejárója nálunk is, hogy a képzés kétszintűvé vált, az első szint az, amit „alapszaknak” hívnak magyarul (angol: „bachelor”, rövidítve: BA; román: „licență”), a másik a mesterszak (mesteri), idegen szóval masters, rövidítve MA (románul „masterat”). Ez – főleg tudományegye-

temi szakok esetében – azt jelentette, hogy az eddig szokásos, érettségi után következő egyetemi képzés tanéveit egy évvel csökkentették (és a már addig is létező, rendszerint egyéves továbbképzésnek számító „masters”-t egy évvel növelték).

A kérdésre válaszolva: az egyetemen mind az oktatók, mind a diákok számára a munkaidőt heti óraszámban mérik (ami „tantermi” foglalkozást jelent: előadásokat, szemináriumokat,

„Az egyetemen mind az oktatók, mind a diákok számára a munkaidőt heti óraszámban mérik (ami „tantermi” foglalkozást jelent: előadásokat, szemináriumokat, különféle gyakorlatokat). Az Európai Felsőoktatási Övezethez való csatlakozás után nem növekedett (vagy számottevően nem növekedett, illetve nem azért növekedett) a heti óraszám.”

különféle gyakorlatokat). Az Európai Felsőoktatási Övezethez való csatlakozás után nem növekedett (vagy számottevően nem növekedett, illetve nem azért növekedett) a heti óraszám. Máskülönben 1989 óta összességében sokat csökkent a heti óraszám. 1989 előtt egyes egyetemi szakokon elérte a 40 vagy akár ennél több órát (ráadásul az egyes foglalkozások rendszerint kötelező jelenléttel jártak), az ésszerűtlen terhelést csökkenteni kellett, és a legtöbb szakon átálltak a heti 24-26 órára. Ez később az egyes egyetemeken tovább csökkent, főleg 2008 óta, elsősorban gazdasági okokból. Az alapképzésben általános a heti 18-24 óra, a mesterképzésben (masters) rendszerint kisebb óraszámot írnak elő a tanrendek, gyakori a heti 15-18 óra.

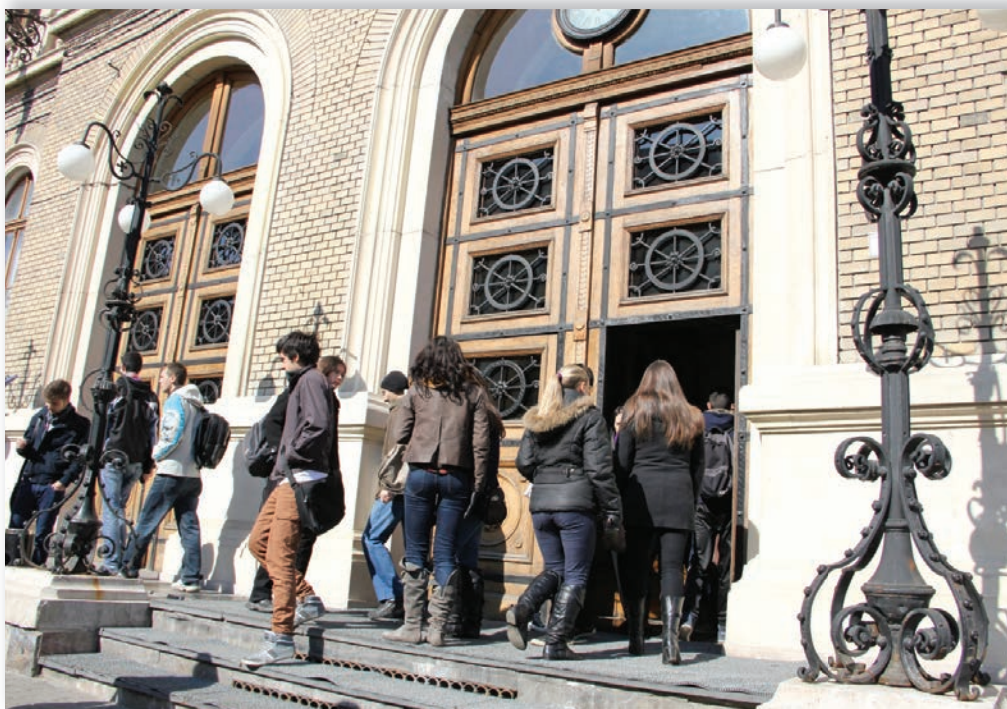
(A középiskolából jött fiatalok gyakran csodálkoznak, hogy a „nagy” és „nehéz” egyetemen kevesebb óra van az órarendben, mint a középiskolában volt, sőt a mesterszakon még kevesebb. Ez azért van, mert elvileg több időt szánnak az egyéni felkészülésre, olvasásra, kutatásra, gyakorlatozásra.)

Csökkent-e a tantárgyak száma a tanévek számának csökkenésével?

Igen, de nem arányosan. Egy tanév eltűnése nyomán néhány tantárgy – főleg melléktárgy – elmaradt, de inkább az jellemző, hogy az egyes tárgyak korábbi óraszámát csökkentették. Tudományegyetemi szakokon hagyományosan gyakori volt a két óra előadás (kurzus) – két óra szeminárium összetétel. A változások során több tantárgy esetében két előadásóra mellett egyetlen szemináriumóra maradt. (Az akkreditációs bizottságok, amelyek beleszólhatnak az egyes tárgyak óraszámába – bár ritkán teszik – leginkább azt nézik jó szemmel, ha mind előadási órák, mind gyakorlati órák [szemináriumok, laboratóriumi gyakorlatok stb.] szerepelnek a tanrendben. Ha csak előadások vannak előírva egy tantárgy esetében, akkor azt helytelenítik, tekintettel a ma domináns meglátásra, miszerint a képzésnek igenis gyakorlatibbnak kellene lennie. Ha csak szemináriumok vannak, akkor a bizottságok attól tartanak, hogy nem lesz „komoly” az illető tárgy, el-lebliccelt tevékenységeket takar. Az országban a legnagyobb – és a magyar felsőoktatás szempontjából meghatározó – Babeş-Bolyai Tudományegyetemen így 2005 után tipikus lett a két óra előadás–egy óra szeminárium változat, amit a konkrét órarendben úgy oldanak meg, hogy adott tárgyból hetente tartanak 2 óra előadást, és kéthetente tartanak 2 óra szemináriumot. („Gyakorlatibb” – orvosi, mérnöki – szakok esetén számos laboratóriumi óra amúgyis kiegészíti a képzést, ebben az ismertetőben főleg a tudományegyetemi szakokról szólunk).

Veszélyezteteti-e a tanévek számának csökkenése a képzés minőségét?

A képzés minőségét az utóbbi két évtizedben számos tényező veszélyeztette, esetenként valóban rontotta, és így nehéz lenne megállapítani, hogy a

• „Az oktatás tömegessé vált, így még nehezebb lett a személyes odafigyelés, foglalkozás.”

2005-től bekövetkezett változások rovasán mennyi van ebből. Általában a kérdésre az válaszolható, hogy a tanév-csökkenésnek nem kellene minőségi csökkenést hoznia, legalább két okból:

Az egyik az, hogy a 3 év alapképzés és a 2 év mesterképzés valójában ugyanannyi évet ad ki, mint korábban a „4 plusz 1” változat. A másik az, hogy az egy tanévvel való csökkentés egy sorozat ésszerűsítés lehetőségét jelentette az egyetemek oktatásszervezői számára: a kilencvenes években sok üresjárat alakult ki az egyes új szakok alakulása során, az egyetem-burjánzás során, számos felesleges, több „hosszúra nyújtott” tematika került be, rigolyás professzorok vagy preferált kedvencek órái jelentek meg stb. Ezeket most ki lehetett (volna) gyomlálni, és a rangosabb egyetemen (Bukaresti Egyetem, a kolozsvári Babeş-Bolyai) szerencsére javarészt ki is gyomlálták őket.

A heti óraszámcsökkenés, majd a tanévek csökkenése folyamán azt lehetett hallani, hogy a tantermi jelenlét súlya csökken az egyéni tevékenység javára. Javultak-e párhuzamosan az egyéni tanulás feltételei: könyvtárak fejlesztése,

informatikai eszközök hozzáférése, más laboratóriumi lehetőségek stb.

Végül is javultak, főleg azért, mert 2008-ig, a válság kezdetéig tartó viszonylagos gazdasági fellendülés következtében, a megnyíló uniós pályázati lehetőségek miatt is a korábbinál jóval több pénz kerülhetett a felsőoktatásba. A probléma inkább azzal van, hogy a számos egyetemi szak esetében kevés és egyoldalú tradíciója volt a diákok egyéni munkájának, egyéni felkészülésének. Legtöbbször a szemináriumokra való gyors felkészülést jelentette, és még mindig nincs pontosan leszögezett keret arra, hogy az oktató miképpen álljon egyénileg is a diák rendelkezésére, hogyan kövesse annak felkészülését. Az intézetek ugyan előírnak az oktatók számára „konzultációs” órákat, de ezek a „sattöbbi” kategóriájába tartoznak. Sajnos a diák egyéni tevékenysége sokszor nincs kellőképpen megszervezve, bár szép kivételek is vannak a rangosabb egyetemeken. Ráadásul az oktatás tömegessé vált, így még nehezebb lett a személyes odafigyelés, foglalkozás.

MAGYARI TIVADAR
az RMDSZ
Oktatási
Főtitkár-helyettese

Beszélgetés Keresztesi Polixéna iskolapszichológussal

A pedagógusokat érintő kiégésszindróma

– Szinte mindenki tudna mondani ismerettségű köréből olyasvalakit, aki kiégett, elfásult a munkája vonatkozásában. A manapság oly gyakori jelenséget burnout (kiégés)szindrómaként ismeri a szakirodalom, ilyenkor az emberekkel hivatásszerűen segítő kapcsolatban dolgozók – ide tartoznak az orvosok, betegápolók, szociális gondozók kívül a pedagógusok is –, akik elveszítik a motivációjukat a munkájuk vonatkozásában. Hogyan ismerheti fel a pedagógus magán, illetve másokon a jelenséget? Mik lehetnek a tünetek?

illetve másokra vonatkozó negatív attitűdök jellemzik. Az emberrel foglalkozó szakmák, így a pedagóguspálya is magában hordozza a kiégési szindróma veszélyét, azt az állapotot, amikor a motivált, érdelemgazdag, aktív, energikus személy telítődik azokkal a problémákkal, amelyek nap mint nap jelentkeznek tevékenységében. A kiégés következményei nagyon hasonlítanak a stressz okozta következményekhez, de azért a kettő mégsem egészen ugyanaz. Felismerhető fizikai tünetként a leggyakoribb az állandósult fáradtságérzet és

terhelés éri az embert, akkor előbb a kimerülés jelei mutatkoznak, majd ezt követően érzelmi kiégés: belefásulás jelentkezik. A reményvesztettség olyan szintet érhet el, hogy az illető a korábban kitűzött célokat elérhetetlennek ítéli meg és ez kudarcérzést és saját képességeiben való kételkedést vált ki. Viselkedési tünete lehet a kiégésnek a gyakori munkakerülés vagy a munkaidő lerövidítése, a hatékonyság csökkenése, illetve a menekülés a felelősség alól. Jellemző az elzárkózás mások elől, a gyógyszer-, alkohol- és szerfogyasztás használata a helyzetek kezelésében. Nem elhanyagolható az sem, hogy a kiégési szindrómában szenvedők gyakran másokon vezetik le frusztrációikat. A kiégés tehát egy érzelmi eltompulás és egyértelmű következménye a feladattól való elszakadás és a munkateljesítmény közvetlen visszaesése.

– A lelki egészség, a mentális jólét a mindennapi sikeres munka elengedhetetlen feltétele. Különösen igaz ez azok esetében, akik nap mint nap gyerekekkel foglalkoznak. Nyilván sokféle oka lehet annak, hogy a pedagógus kiég, nem érdekli már annyira a munkája. Hogyan vélekedsz, melyek lehetnek ennek fő okai a romániai oktatási rendszer keretei között – nyilván az alulfizettség, leterheltség, túlhajszoltság általában jellemző a romániai oktatókra, de ezen kívül mit lehetne itt még megemlíteni?

– Először elmondanám, hogy a kiégés folyamatjellegű, fokozatosan alakul ki és mindig több tényező (külső és/vagy belső) áll a háttérben. A kiégést kiváltó, fokozó külső tényező lehet a túlzásba vitt munka pihenés és lazítás nélkül (a kiégés jobban nyernegeti azokat, akik általában pörögnek), a túl sok felelősség vállalása, szakmai segítség, támasz nélkül, a hiányos teljesítménymérés (visszajelzés, megerősítés hiánya) is. És persze ide tartozik az alacsony jövedelem, az erkölcsi elismerés hiánya, a túlzott megfelelési igény (munkatársaknak, diákoknak, főnöknek), valamint az adminisztratív terhek, a homályos munkahelyi elvár-

• Keresztesi Polixéna: „A kiégés következményei nagyon hasonlítanak a stressz okozta következményekhez.”

– A kiégési szindróma tünetegyüttesét 1974-ben írta le Herbert J. Freudenberger pszichoanalitikus, aki úgy fogalmazott, hogy a „burn out” vagy kiégési szindróma krónikus, emocionális megterhelések, hosszan tartó stressz hatására fellépő fizikai, emocionális, mentális kimerülés állapota. Ez az állapot a reménytelenség és inkompetencia érzésével, célok és ideálok elvesztésével jár, és a saját személyre, munkára,

gyengeség érzése, amihez úgynevezett pszichoszomatikus tünetek (lelki eredetű fizikális problémák) is társulhatnak, mint pl. a fejfájás, hátfájás, gyomorzavarokkal is jár, valamint legyengül az immunrendszer és betegségérzet alakul ki. Érzelmi tünetnek tekinthető a tehetetlenségérzés, belső ürességérzés, érdeklődés- és motivációvesztés. Amennyiben folyamatos érzelmi meg-

rások, korlátozott előrejutási lehetőségek, a bizonytalanság. Ugyanakkor természetesen fontosak a kiégést kiváltó belső okok, amelyek a személyiség sajátosságaival kapcsolatosak. Itt megemlíthető a perfekcionizmus (folytonos elégedetlenség, soha semmi nem elég jó), az, hogy az illető önmagának túl magas mércét állít fel (nem reális célok elérése), arra való törekvés, hogy mindent kontrolláljon, nehezen adja ki a kezéből a munkát, felelősséget, pesszimista hozzáállás a világhoz és saját magához, nehéz élethelyzetek sorozata, huzamosabb ideig tartó személyes problémák. A romániai oktatási rendszer keretei között számos sajátos okot is felsorolhatunk a fentebb említett általános okok mellett. A pedagógusok folyamatos bizonytalanságban élnek, gyakran évente, félévente vagy akár egyik napról a másikra változik a törvény, a metodológia, versenyvizsga-kritériumok, kreditrendszer bevezetése (ami kötelező képzéseken való részvételt je-

„A jelenség létezik a romániai pedagógusok körében (kutatások is igazolják ezt). Úgy vélem, szorgalmazni kellene mentálhigiénés célú képzések megszervezését, így meg lehetne előzni a jelenséget és/vagy csökkenteni a negatív hatásait.”

lent). Ez pedig folyamatos alkalmazkodást igényel és állandó készenlétben, feszültségben tartja őket. Az állandó változás igen komoly stresszforrást jelent, az ehhez való alkalmazkodás pedig a tanárok zöme számára komoly erőfeszítést és pszichés leterhelést jelent.

– Miben segíthet az a fajta, a burnout szindrómához kapcsolódó képzés, ami itt, Erdélyben elérhető a pedagógusok számára, illetve kik azok, akik hozzájuthatnak? Van-e felmérés arra vonatkozóan, hogy mennyiben érinti a jelenség a romániai magyar pedagógusokat?
– A romániai képzések nagyrésze ki-mondottan szakképzés, aminek célja a

pedagógus szakmai képzése, nem pedig a lelki egészségének a fenntartása. A jelenség létezik a romániai pedagógusok körében (kutatások is igazolják ezt). Úgy vélem, szorgalmazni kellene mentálhigiénés célú képzések megszervezését, így meg lehetne előzni a jelenséget és/vagy csökkenteni a negatív hatásait.

– *Hogyan látod, a jelenség inkább az idősebb vagy inkább a fiatalabb korosztályt érinti?*

– A szakirodalom szerint a kiégési szindróma az aktív munka 5-10. éve után jelenik meg, ezért inkább a középkorosztályt és az idősebb korosztályt érinti gyakrabban. Fiatalabbaknál viszonylag ritkább, de természetesen nagymértékben befolyásolja az egyén személyisége: az alkalmazkodóképesség, a probléma felismerésének, megelőzésének és kezelésének képessége, a stresszkezelési stratégiák alkalmazása. Szerencsére találkozunk lelkes, aktív pedagógusokkal, korosztálytól függetlenül.

– *A pszichológiai felmérések azt mutatják, hogy a kiégés nagyobb mértékben érinti általában a nőket, mint a férfiakat. Mi lehet ennek az oka?*

– A burnout előfordulását elsősorban nemek szerint vizsgálták, és arra a megállapításra jutottak, hogy segítő foglalkozású nők körében gyakrabban figyelhető meg a jelenség, mint férfiaknál. Ennek egyik oka az, hogy a nők többször és mélyebb stresszt élhetnek meg különböző szerepeiket illetően (egyszerre kell helyt állniuk a munkahelyen, anyaként stb).

– *Ha az illető belefárad a munkájába, vajon szükségszerűen átadja ezt az érzést tanítványainak is? Ha a tanerő frusztrálttá válik, és csökkennek az önmagával kapcsolatban is érvényesül: nem vár el már annyit tőlük, mint amennyit kellene?*
– Így van. A kiégésnek három fő tünete van: az emocionális kimerülés, az elidegenedés és a teljesítményvesztés. A kiégéssel kapcsolatos kutatások igazolják, hogy az emocionális kimerülés közvetlenül hat a teljesítmény csökkenésére. A kiégési szindrómában szenvedő pedagógus gyakran türelmetlen, ingerült, nehezen alkalmazkodik az új helyzetekhez, mereven alkalmazza a tanítási és fegyelmezési módszereket,

és ez egyértelműen negatívan hat a tanítási munkára, a tanár-diák kapcsolatra, így természetesen az osztályon belüli hangulatra, munkastílusra is.

„Érdemes megfontolni azt, hogy milyen módszerek segítségével előzhető meg, kezelhető a jelenség. Az egyik, hogy lassítsuk le magunkat – különítsük el a munkaidőt a szabadidőtől. Tudatosítsuk magunkban szakmai kompetenciánkat – fedezzük fel erősségeinket, ez lendületet adhat.”

– *És kihat-e az adott munkaközösségre, ha kiégésszindrómában szenved egy pedagógus? Lehet-e ez ragályos, illetve segíthetnek-e a kollégák/az iskola, a család abban és miként, hogy az illető visszanyerje érdeklődését?*

– A munkaközösségnek óriási szerepe van a jelenség kezelésében, hiszen egy összeforrott közösség komoly emocionális támaszt jelenthet mindenki számára, ezért jó, ha időnként iskolán kívüli csapatépítő tevékenységeken vesz részt a tanári kar. Természetesen a családi támasz is elengedhetetlen. Ugyanakkor érdemes megfontolni azt, hogy milyen módszerek segítségével előzhető meg, kezelhető a jelenség. Az egyik, hogy lassítsuk le magunkat – különítsük el a munkaidőt a szabadidőtől. Tudatosítsuk magunkban szakmai kompetenciánkat – fedezzük fel erősségeinket, ez lendületet adhat. Szintén segít, ha megtanulunk NEM-et mondani – ne vállaljunk túl sokat. Fontos az is, hogy értékeljük újra céljainkat és prioritásainkat – gondoljuk át, mi az, ami fontos számunkra (akár fel is fedezhetünk ebben az esetben olyasmit, amire eddig nem is gondoltunk). Próbáljunk ki új dolgokat, tanuljunk stresszkezelési technikákat. Az is jól jön, ha segítséget kérünk és fogadunk el, megosztjuk érzéseinket és gondolatainkat barátokkal, családtagokkal vagy akár szakemberrel.

KISS JUDIT

„Ha lenne naponta egy-két óra szabadidőm, jobban menne a tanulás”

Vizsgára készülnek, rengeteg a tanulnivalójuk a nyolcadikos diákoknak. Lapunk azt kérdezte a kézdívásrhelyi Nagy Mózes Elméleti Líceum 8. B osztályosaitól, mennyi szabadidőre lenne szükségük ahhoz, hogy a hétköznapiakban újult erővel láthassanak neki a tanulásnak, illetve mivel töltik szabadidejüket.

A tanulás mellett nagyon kevés időm van szórakozásra, főleg most, vizsgaidőszakban. Szeretek fűzni, így szabadidőmben ezzel foglalkozom, vagy filmeket nézek, ritkábban internetezem. Van Facebook-os fiókom is, de ritkán megyek rá az oldalra, unalmasnak találom. Bulizni nem járok, olvasni szoktam időnként, amikor kedvem van és időm

is. Nagyon szeretem a Harry Potter-es könyveket és a többi történetet is, ami ehhez hasonló. Hétköznapi egy-két óra szabadidőm van, hétvégén valamivel több. Szerintem naponta legalább három óra szabadidőre lenne szükség, hogy jobban menjen a tanulás. Sajnos sok a tanulnivaló, túl sokat várnak el tőlünk.

Ambarus Eszter

Javában készülök a vizsgákra és igyekszem, hogy minden feladatot az elvárásoknak, megfelelően teljesítsek – ez viszont nagyon nehéz. Szerintem nagyon fontos, hogy a tanulás mellett szakítsunk időt szabadidős tevékenységekre is. Szabadidőmben szoktam internetezni, van Facebook-oldalam is, de a barát-
nőmhöz hasonlóan én is

unom már egy kicsit. Szabadidőmben általában a barátaimmal vagyok, megbeszéljük a dolgainkat. Házibuli ritkán van, viszont amikor szerveznek, akkor el szoktam menni, már ha meghívják. Énszerintem a mostani tanulási időhöz kellene viszonyítani a lazítást is, akkor jobban mennének a dolgok, kiegyensúlyozná egymást. Sok a tanulnivaló, én, ha tehetném, körülbelül a negyedével csökkenteném azt, ami ránk hárul. Sok a házi feladat, azokat a legnehezebb teljesíteni, és vannak olyan tantárgyak is, mint például az állampolgári ismeretek, amit teljesen fölöslegesnek tartok.

Kémenes Anna Boróka

Nagyon kevés időm van kapcsolódni, szórakozni, a napom nagy része a tanulással telik el. Én Kézdialmásról ingázom az iskolába, és az is rengeteg időmet elrabolja, így miután hazaérek és végzek a leckékkel, már túl fáradt vagyok ahhoz, hogy bármit is csináljak. Így általában alszom, vagy ritkán televíziót nézek. Hétvégeimen is van olyan,

hogy tantárgyversenyekre járok, így amikor szabad vagyok, akkor olvasok, vagy televíziót nézek, ritkán számítógépezek. Ez utóbbi ritkábban történik, mert nálunk tilalom van, csak hétvégén engedik meg a szüleim és akkor is rövid ideig. Azt szeretném, hogy ha naponta legalább egy-két óra szabadidőm lenne, akkor úgy gondolom, hogy jobban menne a tanulás is. Azt vettem észre, hogy minél nagyobb osztályba kerülök, egyre több a tanulnivaló, így azt hiszem, a szabadidőm egyre kevesebb lesz. Ahogy említettem, szeretek olvasni is, a Vörös pöttyös könyvek a kedvenceim, de szeretem a Harry Potter-sorozatot is, általában kedvelem a háziolvasmányokat is, a magyar irodalmat. A vizsgák közül a románról félek a legjobban, mégiscsak egy idegen nyelv. De remélem, mégsem olyan nehezek a vizsgák, és át lehet menni.

Rancz Adrienn

Én is sok időt töltök a tanulással, hétköznapiakon nincs is egyéb időm. Hétvégén akad idő a lazításra, akkor is olvasni szoktam. Elég gyakran vagyok délután négy óráig az iskolában, ebédelek, majd következik a házi feladatok megoldása... A tanulási idő egész estig kinyúlik, akkor meg már csak aludni van kedvem. Nem töltöm az

időt az interneten sem, sokkal ellentétben nem vagyok rajta egyetlen közösségi oldalon sem és nem is leszek – nem szeretem az ilyesmit. Bulizni sem szoktam járni, nincs idő. A tananyagot meglehetősen soknak tartom, ha rajtam múlna, akkor nem tanulnám az állampolgári ismereteket, és ugyanakkor azon lennék, hogy legalább egy-két óra szabadidőm legyen.

Tamás Anna

SZÖVEG ÉS FOTÓK: BARTOS LÓRÁNT

Nyílt nap a kolozsvári Montessori iskolában

- A leendő kisdíjak felfedezik az iskola folyosóit, lépcsőit

- Miközben a szülők a bemutatót hallgatják, a gyerekeknek minden teremben akad „tennivalójuk”

- Mesehallgatás

FOTÓK: TÓTH ORSÓLYA

- Zágoni Balázs író fiával, Barnival együtt olvas fel a gyerekeknek

Beszélgetés Alban Robin kolozsvári csellótanárral

Megtalálni a megfelelő zenei műfajt

Művésznek érett, tanárnak éppen érési folyamatban van. Alban Robin, a kolozsvári Sigismund Toduța Zenelíceum csellótanára azt mondja: mindig is lázadónak számított, s ha egyet gondol, biza beáll nyomozónak. Addig azonban különböző korosztályokat ismert meg a cselló gyönyörű hangjával és fortélyaiival, szabad idejében pedig maga is készít hangszereket. Nagyobb diákjai barátként tekintenek rá, a kicsik rajonganak érte.

– Mindig is zenetanárnak készült?

– Bűnügyi rendőrnek készültem. Sosem bírtam elviselni az igazságtalanságot, visszaéléseket. Ha azt látom, hogy valaki áthágja és megsérti a törvényeket, akkor korrektnek tartom, hogy megkapja a büntetését. Erős igazságérzetet neveltek belém.

tem, de meglehetősen kínlódom, sosem tanultam meg egyetlen magyar verset sem. Vegyes családból származom, édesapám román, édesanyám magyar, otthon többnyire a románt használtuk egymás közt. Dédapám örmény volt. A magyar osztályt viszont nem bántam, mert jó közösségbe kerültem, jó volt a

Kolozsváron aztán elindult a zenei pályám, bár akkor még nem tudtuk, hogy ez mivel jár. Például olyan tanárnőhöz kerültem, akinek a hatására két év után megutáltam a csellót.

– És miért váltott hegedűről csellóra?

– Amikor ideköltöztünk, a zeneiskola tanárai értelemszerűen meghallgattak, és lehetőséget kaptam, hogy váltsak hangszert. Sosem szerettem túlságosan a hegedű hangját: túl magas volt, túl vékony, túl érces, cincogó... Nem tetszett. Édesapám fiatalkorában csellózott, édesanyám zongorázott. Mindkettejüknek van közük a zenéhez, édesapám ráadásul hatalmas zeneelméleti és -történeti tudással is rendelkezik. Egy idő után rájöttem, hogy nekem sokkal jobban megfelel a cselló. Két év tanulás után a szüleim kérvényezték, hogy válthassak tanárt. Hatodik osztályba jártam akkor, és egyszer megkeresett az iskolában egy idős bácsi, aki végül egészen a zene-konzervatórium befejezéséig tanított. Ő volt Petre Baciú, Iarosevici-nek, a híres román pedagógusnak a tanítványa. Kitűnő tanár volt, hatalmas türelemmel tanított meg csellózni.

• Alban Robin csellótanár tanítványai körében

– Mikor változott meg ez az elképzelése?

– Gyakorlatilag most sem változott, de mivel az én napom is csak 24 órából áll, nem engedhetem meg magamnak, hogy mindazzal foglalkozzam, amivel szeretnék. A zenei pályára a szüleim beszéltek rá, azzal érvelve, hogy ha már befejeztem az iskolát, és láthatóan van tehetségem a zenéhez, akkor haladjak csak tovább ezen az úton, később pedig majd eldöntöm, mit szeretnék. Itt tanultam, a zenelíceumban.

– Milyen nyelven?

– Magyarul. De sosem beszéltem igazán jól a nyelvet. Bár magyarul is érettségiz-

hangulat. A többnyelvűség pedig mindenképpen hasznos. Ezzel gyerekkorom óta tisztában vagyok.

– A zeneiskolának volt valamilyen családi előzménye?

– A zenei pályám gyakorlatilag azzal kezdődött, hogy a szüleim fogadtak egy hegedűtanárt, aki otthon foglalkozott velem és a testvéremmel. Két évig rendszeresen járt hozzánk, utána azt mondta, érdemes lenne minket zeneiskolába íratni. Ezért Kolozsvárra költöztünk, tíz éves koromban. Én ugyanis Nagenyeden születtem, de Marosszentivánon élünk, még most is megvan a szülői házunk.

– Mi volt meg benne, ami az előző tanárnőjében nem?

– Sok türelem. A tanárnőm ugyan technikailag elmondott mindent, amit kell, és nem tanított butaságot. De csak havonta egyszer találkoztunk. A középiskola négy éve alatt állandóan mondogattam a szüleimnek, hogy én nem akarok ezzel foglalkozni. Utáltam gyakorolni is. Olvasni szerettem, mindenfélét, és hol ügyvédnek, hol pszichológusnak, hol pedig bűnügyi nyomozónak készültem. De ezt a szüleim sehogyse helyeselték, főként, hogy Bukarestbe kellett volna költöznöm. A középiskolában viszont voltak meghatározó élményeim. Négy évig például nagyon komolyan vonósnyegyezttem, bár nem jószántamból, hanem

azért, mert Guttman Misi bácsi odatett három lány mellé, és onnantól kezdve mi lettünk a zenelíceum vonósnegyese. Rengeteget turnéztunk, amiben az volt a jó, hogy sokat hiányozhattunk az iskolából. Ez persze nekem is tetszett. Néha egy hétig is hiányoztunk egyfolytában, úton voltunk, jártuk az országot. De minden nap hosszú órákat gyakoroltunk, kemény munkával. Ekkor szerettem meg igazán a zenét és a kamarazenét. Ezt Misi bácsinak köszönhetem: míg Petre Baci csellózni, addig Guttman Mihály a zene szeretetére tanított.

– *A kamarazene fogadtatta el végül Önnel, hogy ez az útja?*

– Igazából még most sem fogadtam el teljesen. Mindig is lázadó voltam. A barátaim a mai napig kérdegetik, hogy mikor megyek Bukarestbe nyomozónak tanulni, mert tudják, hogy ez a vágyam. De egyre jobban vonz a hangszerkészítés is, ez nagyon sok energiát ad. A zene-konzervatóriumban megint bekerültem egy komoly vonósnegyesbe, és kaptunk külföldi ösztöndíjakat is. Az utolsó évben azonban ez felbomlott, és akkor abbahagytam a zenélést. A vizsgáimat se akartam letenni, hanem elkezdtem dolgozni egy barátom cégénél, és jártam az országot. Három és fél évig nem is érintettem a csellót. Éreztem azonban, hogy szívesen játszanék újra egy vonósnegyesben vagy egy kis kamarazene-karban. Akkor felhívtam egy régi ismerősöm Spanyolországból, hogy szükségük van ott egy jó csellistára, érdekelné-e a dolog? Alig vártam ezt a lehetőséget. Eleinte csak három hónapról volt szó, végül több mint hat évet maradtam kint. Ott valahogy minden simábban ment. Mégis visszajöttem, bár elég furamódon. Hiszen ott megvolt szinte mindenem: jól fizető munkám, baráti köröm, minden jól haladt. Viszont valami belül mindig azt súgta nekem, hogy ha csalá-

dot szeretnék, akkor erdélyi származású lányt kell keresnem. Egyik nyáron, amikor hazajöttem egy kis vakációra, találkoztam Kállay Tündével, a zenelíceum aligazgatójával, aki azt kérdezte, nem szeretnék-e tanítani. Kértem néhány nap gondolkodási időt, de közben elmentem a zenekonzervatóriumba, és beiratkoztam mesterképzésre. Ott azonban kiderült, hogy épp attól az évtől kezdve megszüntették a látogatás nélküli mesterít. Döntenem kellett, és megkaptam hozzá a jelzéseket: mesterizek, munkahelyet találtam és családot szeretnék. Itthon maradtam.

– *Hogyan került a hangszerkészítés közé-
lébe?*

– Egyszer még Spanyolországban, egy utazás során megsérült a hangszerem, és nagyon sokba került a javítása. Akkor jöttem rá, hogy ha lennének megfelelő szerszámaim, akkor ugyanazt a munkát én is el tudtam volna végezni, ha nem is épp olyan profi módon. Kicsi korom óta vonzott az asztalos munka, édesapám, aki ugyan festőművész, mindig is szerette a fűrást-faragást, otthon sokat dolgozott, és engem is taníttatott ilyesmire. Szerettem a fa illatát, és megtanultam bánni a szerszámokkal. Elkezdtem együtt dolgozni az ottani hangszerkészítővel, és megszerettem ezt a munkát, egyre többet megtanultam belőle.

– *Hogyan került az opera zenekarába?*

– Eleinte helyettesítőként. Gyula Imre hívott oda csellistaként és hangszerész-ként. De ezért én nem tettem semmit. Néha hívnak helyettesíteni a román operába is.

– *Sorsszerűnek tűnik, ahogyan önnel tör-
ténnek a dolgok.*

– Így van. Én a döntéseimet is eszerint hozom meg. Nem értem meg azokat az embereket, akik mereven ragaszkodnak a saját elképzeléseikhez, és nem látnak más utat egy helyzetben. De ez nevel-tés kérdése is. Engem hitben neveltek, és emiatt tanultam meg egyrészt azt, hogy nem vagyok egyedül, másrészt pedig, hogy vagyok valaki.

– *Milyen volt az iskolában szembesülni
azzal, hogy miután sikeres zenészként ha-
zatelepült, most itt vannak az iskolában a
mindenféle korú gyermekek, akikkel kezde-
ni kell valamit?*

– A tanítás azért nem volt annyira új dolog. Spanyolországban is sokan meg-

kerestek ismeretlenül, kérve, hogy tanítsam őket. Újdonságot leginkább az első osztályos tanítványaim jelentettek, hiszen a legtöbbnek még ahhoz sincs ereje, hogy lesorítsa a húrokat. De szerencsésnek érzem magam, mert nagyon jó diákjaim vannak, mind tehetségesek. Bár persze a gyakorlás nehezen megy. Próbálom megérteni őket. Úgy gondolom, egy diáknak legalább négy-ötödikes koráig szüksége van szabályokra. A mai generációnál az otthoni nevelés sajnos eléggé hiányos, a családi gondok nagyon meglátszanak egy diák teljesítményén, gondolkodásán, ott vannak az érzéseiben. A zene az érzésekről szól. Számomra is meglepő volt, amikor Németországban azt mondták nekem, hogy zenélés közben az ember lát és láttat különféle színeket, szimbólumokat, valamit kifejez a darabban. De ezt a szintet egy mai gyermek csak úgy érheti el, ha rend van az életében. Próbálok barátként, és nem feltétlenül szigorú tanárként közeledni hozzájuk. Tavaly volt egy diákom, akivel nagyon sokat beszélgettünk. Egy órából épphogy tíz percet csellóztunk, a többi beszélgetésből és játékból állt, hogy megnyerjem a bizalmát. Neki akkor épp erre volt szüksége. Számomra az volt az igazi eredmény, amikor egy fél év után azt mondta: ha neki lesznek gyerekei, csellózni taníttatja majd őket.

– *Hogyan látja a tanítványai jövőjét?
Mennyire lehet Romániában zenészként
érvényesülni?*

– Az utóbbi ötven évben nem változott semmi a lehetőségek szempontjából. Az igények azonban csökkentek, és egyre kevésbé elvárás a profizmus és a magas szintű szakmaiság. Ha az ember tanít vagy állami zenekarban játszik, akkor ilyen szintű fizetést is fog kapni. Tehát anyagi szempontból semmiképp sem sikerorientált pálya.

– *Otthon milyen zenét hallgat?*

– Otthon nem hallgatok zenét. Szeretem a csendet. Ha lenne időm, inkább többet olvasnék. De ha mégis zenét hallgatok, akkor csakis klasszikust. Nekem abban minden benne van. Mindenkinek meg kell találnia a neki megfelelő műfajt. Egy rocker például azt gondolja, hogy őt a rockzene építi, hát akkor hallgassa azt. Én tudom biztosan, hogy van annál jobb zene is. De inkább a csendet szeretem.

SÁNDOR BOGLÁRKA

Alban Robin 1980. augusztus 28-án született Nagenyeden. Élete első tíz évét Marosszentivánon töltötte, majd 1990-től a kolozsvári Sigismund Toduța Zenelíceum diákja. Érettségi után a Gheorghe Dima Zeneakadémiára iratkozott be, mesteri fokozatát is ott szerezte meg. Jelenleg a zenelíceum egyik közkedvelt csellótanára, a Kolozsvári Magyar Opera zenekarának csellistája, hangszerkészítő.

• Pihenőpad az elsősök tornaóráján

• Zeneterem – zenetörténelem

• Kiscsoport ébredés után

Bukarest egyetlen tanint

Bukarest egyetlen teljesen magyar iskolája Ady Endre nevét viseli és kiscsoporttól tizenkettedik osztályig biztosít magyar nyelvű oktatást a gyerekeknek. Az 1815-ben felekezeti iskolaként megalapított tanintézet kezdetben Sükei Imre református lelkipásztor otthonában működött. 1865-ban a Koós Ferenc református lelkipásztor által építtetett épületbe költöztek. Az első világháborút követően a bukaresti magyar oktatás hanyatlásnak indult, az 1940-es bécsi döntést követően újabb megpróbáltatások következtek egészen az 1989-es változásokig, amikor is 1990-ben ismét teljes joggal indulhattak magyar tannyelvű osztályok, immár a mostani épületben. Az alapvetően matematika, informatika tagozatos iskola

• Kiscsoportosok tornaórán

n magyar nyelvű tézete

nem hanyagolja el az általános műveltség alapjait képező humán tantárgyak oktatását sem (idegen nyelvek, történelem, művészetek, táncoktatás, sporttevékenységek). Az iskola több nemzetközi projektben is részt vesz, és testvériskolai kapcsolatokat is ápol erdélyi és külföldi iskolákkal. Az iskolának van saját étkezdéje; napközis foglalkozást is biztosít (after school) az 1–5.osztályos diákok számára. A létszám növelését a lassan már 5 éve épülőfélben levő kollégium befejezésétől remélné az iskola. Reménykednek abban, hogy az építkezést befejezve még több diákot tudnak majd fogadni (elsősorban a 9–12. osztályokba), megkönnyítve az egyetemi továbbtanulásra való felkészülést is.

• Furulyaórán

• Kicsik és nagyok nagyszünetben

FOTÓK: TÓTH ORSOLYA

• Kenguru matekverseny közben

Kétnyelvű gondolatok egy vita margójára

Nem tudom, a szerencse különös kegyeltje voltam-e vagy mással is megesezt, de középiskolás éveim alatt (amelyeket Kolozsváron jártam) a kedvenc tanáraink között voltak a román nyelv- és irodalomtanárok. Tanárnők. Egyértelmű, hogy románok, soha nem fogom megtudni, hogy tudtak-e vagy mennyit tudtak magyarul – velünk soha nem beszéltek az anyanyelvünkön, de ez természetes volt. Nem tűnt keservesnek, nem tűnt az életünk szándékos megnehezítésének, ők román tanárnők voltak, a szó szakmai és etnikai értelmében, pont.

Pop Lucia. Mi is, akárcsak a tanárkollégái, Poplucsinak emlegettük. Alacsony, testes, szőkére festett, bodorított, szemüveges nő volt, nekünk akkor irtó öregnek tűnt, biztos volt vagy negyvenéves. Annál több nem lehetett, inkább kevesebb, hisz a gyereke velünk egyidős volt, azaz tizenegy-tizenkét esztendősen lehetett.

A román tanárnők abban különböztek a magyar (anyanyelvű) tanárainktól, hogy róluk mindent tudni lehetett. Poplucsiról is tudtuk, hogy aznap éjjel például beteg volt a gyereke, mert fáradt és csendes hangon azt mondta, látsati-mă, vă rog, copilul mi-e bolnav, n-am dormit toată noaptea. Hitvány, zajos osztály voltunk, de akkor csendben zűmmögtünk egész órán.

Poplucsi nem feleltetett. Járkált a padsorok között, kérdezgetett arról,

„Nem tudom, a szerencse különös kegyeltje voltam-e vagy mással is megesezt, de középiskolás éveim alatt (amelyeket Kolozsváron jártam) a kedvenc tanáraink között voltak a román nyelv- és irodalomtanárok. Tanárnők. ”

hogy mire emlékszünk az elmúlt órából, választottunk egy mondatban, abból az egy mondatból kiszúrt egy szót, na, és akkor ez mi is a mondatban, mi a szerepe? Predicat, állítmány, igen!

Milyen állítmány? És ki tud rá szinonimát? Jó, de románul?

Ez így ment és évharmad végére (akkor még nem félveke voltak, hanem évharmadok, 1986-87-et írtunk) mindenkinek volt négy-öt jegye a naplóban, mert ő a padsorok közti járkálásból és beszélgetésből, amiben a világ legtermészetesebb dolgaként az ő magánéletének részecskéi is benne voltak, pontosan leszűrte, hogy ki mennyit tud román nyelv és irodalomból. Soha, de soha nem stresszelt a napló vészjósló nyitogatásával járó feleltetéssel vagy idegtépő rögtönzésekkel.

Egy kedves történetet soha nem felejték el. Talán Eminescu-vers lehetett, mindenestre benne volt, hogy frunzele foşnesc. Poplucsi élvezettel ejtette ki a szót. Ugye, gyerekek, milyen érzékletes szó ez, hogy a foşni? Valósággal érzed, ahogy a levelek zizegnek a cipőd alatt. Próbálgassátok ti is és lássátok magatok előtt az erdőt, a foşni, a foşni.

Persze mi dülöngéltünk a nevetéstől. Estünk be a pad alá. Potyogtak a könyveink. Egy idő után rájött. Ce râdeţi? Înseamnă ceva în ungureşte? Nézett ránk értetlenül. A röhögéstől csak a fejünket ingattuk, hogy igen. Poplucsi egy kicsit gondolkodott, és kiment az osztályból. Később tudtuk meg, hogy bement a tanáriba, és a lyukasórás magyar kollégáitól megkérdezte, mit jelent az, hogy a foşni. Nevetve jött vissza. Na, most már értem, mondta, még egy sort együtt nevetett az osztállyal, és vettük tovább a verset.

Később, XI-XII. osztályban. Kudor Dorina. Rá is érvényes volt, ami a román tanárnők többségére, hogy nem tudott vagy nem akart éles választóvonalat húzni szakma és magánélet között. Kiszúrta, amikor fáradt és kedvetlen volt az osztály, és olyankor csak beszélgettünk, persze románul, magyarul soha nem szóalt meg ő sem, és ezt tőle sem vettük zokon soha, pedig tudtuk, hogy a férje magyar.

Így aztán lassan mindent megtudtunk róla, a légy zűmmögését is hallani lehetett az osztályban, amikor nem a *Luceafărul* szimbolikájáról, hanem első szerelméről mesélt, aki miatt kisírta a két szemét, és persze ezek után nekünk is volt közölnivalónk. Minden elhangzott mondat ott maradt az osztályban.

Románul. Amikor tizenkettedik végén olyan határozatot hozott az iskola vezetősége, hogy a tanárok szűkös körülményei miatt el kell tekintenünk a hagyományos éjjelizenéléstől, hozzá akkor is elmentünk. Nekem is tömbházlakásom

„Így aztán lassan mindent megtudtunk róla, a légy zűmmögését is hallani lehetett az osztályban, amikor nem a *Luceafărul* szimbolikájáról, hanem első szerelméről mesélt, aki miatt kisírta a két szemét, és persze ezek után nekünk is volt közölnivalónk.”

van, mondta, de valahogy beférünk. Majd azt mondjuk, hogy felkészítőt tartunk az érettségire. És kacsintott. Kicsi, alacsony, fekete hajú, gödrös arcú nő volt, a fiúk majd megvesztek érte, mi lányok meg pont úgy akartunk öltözni, mint ő, majd ha felnőttek leszünk és állásunk lesz.

V-am fost profesoară, v-am fost prietenă – mondta az utolsó órán, mi meg persze elbőgtük magunkat, pedig akkor még nem is tudtuk, hogy milyen ritka lesz ez a mondat a későbbiekben.

Nálam 20 évvel fiatalabb unokahúgom a vacsoránál élvezettel mesél és mesél. Iskoláról, tanárokról, és nagyon sokszor a román tanárnőjéről. Vattacukor. Évek óta tanítja az osztályt, ők adták neki ezt a becenevet. Kövékés, rózsaszín, flitteres ruhákban jár és gyerekesen színes ékszereket visel hozzá, amikért a lányok odavannak, persze. És mit ad Isten: az ő magánéletét, családját is ismerik a gyerekek. Amit a magyar (anyanyelvű) tanárok professzionális fegyelemmel rejtenek el a diákok elől, azt Vattacukor magától értetődő közlékenységgel osztja meg a gyerekekkel. Románul, persze. Tudja az osztály, ha a franciásan csengő Marion nevet viselő kislánya beteg volt, és azt is, ha rossz jegyet kapott. Ismeri az osztály az egész családot, fészbukon lájkolják a cukorkaszínű nyaralási

fotókat, amikhez vicces sztorik járnak össze, amikor eljön a románórák ideje. Az unokahúgom nevető szemmel meséli ezeket a románul hallott hétköznapi kis családi történeteket, és hogy Marion ma is bejött hozzánk az iskolába, és ugyanolyan, de szóról szóra ugyanolyan puffos rózsaszín pulóvere van, mint Vattacukornak, de magyarázni, hát azt Vattacukor tud a legjobban, a román nyelvtant például, hát sokkal hamarabb beugrik nekem a predicat verbal és predicat nominal, mint az, hogy igei állítmány vagy a főnévi.

„Látom magam előtt ezt a tanárnőt, az én tanárnőimmal egy sorban, mindennapi történeteikkel, amikből sokkal, de sokkal több román szó ragadt ránk, mint a kötelező tananyagból, és arra gondolok, hogy ezek a tanárnők egy soha meg nem nevezett tantárgyat is megtanítottak nekünk úgy, hogy abból csillagos tízesre vizsgáznánk.”

És a közösségi hálónak hála, megmutatja az egész családot a fészbukon, és nevetve, szeretettel mondja, tiszta Caragiale! Talán eszébe se jut, de hát ezt is ettől az anyáskodó rózsaszín asszonytól tanulták, hogy lássák maguk előtt Bubico gazdiját, és hogy ki az a Caragiale, és miért olyan vicces és olyan szerethető, ha valaki pont olyan, mint domnul Goe nőrokonai.

Látom magam előtt ezt a tanárnőt, az én tanárnőimmal egy sorban, mindennapi történeteikkel, amikből sokkal, de sokkal több román szó ragadt ránk, mint a kötelező tananyagból, hallgatom az unokahúgom szóáradatát, aki úgy találkozik nap mint nap a másággal, hogy nemcsak elfogadja, de szereti és csodálja is azt – és arra gondolok, hogy ezek a tanárnők egy soha meg nem nevezett tantárgyat is megtanítottak nekünk úgy, hogy abból csillagos tízesre vizsgáznánk.

TOFÁN KOÓS IMOLA

Jóindulat szükségeltetik

Tíz évig tanított Hargita megyében Florina V. kisebb és nagyobb diákokat – a román nyelv- és irodalomtanárnő a magyar gyerekek román nyelvtanulásától nyilatkozott nemrég, véleményét az *Adevărul* című újság honlapja közölte. Mint a botoșani-i születésű tanárnő kifejtette, évekig vizsgáztatott: képességvizsgákon, országos felméréskön, érettségi, kinevezési vizsgán vett részt, nyelvtanfolyamokat tartott felnőtteknek és gyerekeknek, és jó érzésekkel távozott a Székelyföldről. Florina V., aki 1997 és 2007 között tanított Székelyudvarhelyen és a környékbeli településeken, a térségben eltöltött egy évtized után elhagyta az országot, de azt mondja, hogy ha visszatérne Romániába, akkor újra a Székelyföldre menne. Az ő véleményéből idézünk az alábbiakban.

„Több mint tizenöt éve képezi vita tárgyát, hogy miként kellene a román nyelvet magyar gyerekeknek tanítani, de ahhoz, hogy ezt valaki valóban megérthesse, empátiával kellene kezelni a kérdést. Annak az első-másodikos gyerekeknek a helyébe kellene magunkat képzelni, aki anyanyelvén, magyarul tanul az iskolában – azon a nyelven, amit születésétől hall, ahogyan az utcán, a játszótéren, mindenhol beszélnek a környezetében. Ha élnek is a Székelyföldön románok, a környezet NEM kétnyelvű, a gyerek pedig, aki lelkesen tanul írni-olvasni, heti négy órában tanulja a román nyelvet és ösztöndíjra vár, már az ábécé tanulásánál – hiszen a magyar ábécé sok betűben különbözik a románétól. Ugyanakkor az iskolai tanórákon kívül a székelyföldi gyerekek nem találkoznak a román nyelvvél. Elemiben még boldogul a gyerekek valahogy, de ötödik osztálytól »el-szabadul a pokol«... Kíváncsi vagyok, hány nem moldvai gyerek érti Creangă szövegeit... Ezeknek a gyerekeknek pedig meg kell érteniük, elemezniük kell. A tanár természetesen nem fordíthatja le a szöveget az órán... A nyelvtanról pedig ne is beszéljünk, hiszen ha a gyerekek nem értik meg a mondatot, hogyan érthetné meg a szintaktikai vagy morfológiai vonatkozásokat?

Hogy magyarázod el egy magyarnak a »prichiciul vetrei cel humuit«-ot? (...)

A középiskoláról már nem is beszélek, mert nem lenne elég terem. (...) Az iskola elvégzése után mi az eredmény? Gépies, bemagolt akadémiai nyelvezet. Amennyi belefér. A többi néma csend vagy üres oldalak... Ezt bizonyítják a legutóbbi vizsgák eredményei, melyek – sajnos – »tüllépk« azon térség határait, amelyről beszélünk. Ki a hibás? Természetesen lennie kell bünbaknak és a kérdésre fő válaszként az szokott érkezni: a tanárok. Én erre határozottan NEM-et mondom. *Sem a tanárok, sem a diákok, sem a szülők nem hibásak.* Lehetséges, hogy a történelem a hibás, a tény, hogy az ország egy részét többségében olyanok lakják, akiknek nem a román az anyanyelvük? Ez lenne a hiba? (...) Annyi vád hangzik el azzal kapcsolatban, hogy a székelyek nem tudnak románul. Én, aki tíz évig éltem ott, erre azt mondom: *nincs* módjuk megtanulni. És semmilyen esélyt nem adunk nekik erre. Pedig szeretnének, ennek bizonyítékai a magániskolák, ahol román nyelvű társalgási tanfolyamokra óvodás gyermekektől felnőttekig sokan iratkoznak be. (...) A megoldás egyszerű, még a tankönyvek vagy a tanterv módosítását sem teszi szükségessé. Csak jóindulatra és toleranciára van szükség, a valós helyzet megértésére és sok munkára. Például ha minden tanulmányi évben a félév első hónapját, vagy hetente egy órát a kommunikációnak szentelnék az iskolában, akkor sok gond megoldódna, mindenek előtt pedig eltűnne az annyira jellemző félelem a beszédétől, az irodalmi nyelvtől, általában véve a román nyelvtől. Ezt sokan felületesen rosszindulatként értelmezik, holott csupán félelem. (...) Minthogy a tanároknak igazodniuk kell a tananyag szigorú, naptári terveihez, keveseknek van bátorsága »kilépni a sorból«. Viszont aki ezt megtette, lenyűgöző eredményeket ért el. Másik módszer a magyar és a román iskolákba járó gyermekek közötti együttműködés elősegítése és bátorítása. Azt hiszem, sokkal fontosabb, hogy egy középiskolát végzett fiatal képes legyen beszélni, elboldogulni különböző élethelyzetekben, elmondani azt, ami fáj neki vagy zavarja őt, semmint hogy ki tudja fejteni, mi a hermetikus költészet vagy a balzaci stílus.”

K. J.

Beszélgetés Fazakas Misi sepsiszentgyörgyi tanár-színésszel

Szakmai oktatás előtt önfelfedezés

Románia tíz középiskolai drámatagozata közül az egyetlen magyar nyelvűt vezeti a sepsiszentgyörgyi Plugor Sándor Művészeti Líceumban Fazakas Misi tanár-színművész. A sorrend nem véletlenszerű: a színművész a világot jelentő deszkát hagyta ott, hogy színészi szakmát tanítson – és nem utolsósorban hogy érzékennyé tegye a diákokat a világra.

• **Fazakas Misi:** „A drámatagozaton épp ezért következetességre törekszem, annak minél pontosabb felvázolására, hogy miként kívánunk eljutni valahonnan valahová.”

– *Több mint öt éve lépett le a színeszet sokak által irigyelt porondjáról, s áll azóta naponta középiskolai diákok elé. Mi készítette arra, hogy ebbe az irányba lépjen?*

– Már mikese diákként igen markáns tanári mintákat, impulzusokat kaptam – elsősorban Salamon András magyartanártól, az Osonó diákszínjátszókör megalapítójától. Persze akkor ez még nem tudatosult bennem, de roppant izgalmasnak képzeltem azt a világot. Tizenegyedikes koromban már bele is kóstolhattam ebbe a munkába, mivel nekem kellett átvennem az Osonó vezetését, a rendszeres tréningtartást épp egy generációváltás kellős közepén. Ilyen előzmények után, amikor a színművészeti egyetemen lehetőség nyílt a pedagógiai modul felvételére, nem volt kérdés számomra, hogy el kell végezmem, és nem csak abból a megfontolásból, hogy még jó lehet valamire. Amikor 2000-ben végeztem a színin, épp lehetőség adódott, hogy drámaosztályt hozunk létre a szentgyörgyi művészeti líceumban, és mivel az Osonót amúgy is szerettük volna „hivatalosítani”, kapóra jött az alkalom. Kezdetben három párhuzamos szálon futott az életem, miközben azonban színészként dolgoztam a Tamási Áron Színházban, az Osonó elmozdult a színházműhelyi működés irányába, a drámatagozat pedig kiteljesedett. Rá kellett jönnöm, hogy sehová sem vezet, ha két színházi próba között rohanok órát tartani. Döntenem kellett, és 2007-ben úgy döntöttem, hogy kilépek az úgynevezett kőszínházi rendszerből. Nemcsak a tanítás elsőbbségeért, hanem mert egyre kevésbé éreztem a magaménak azt a rendszert. Az alternatív, független színház felé való elmozdulás készítetése az Osonóval együtt, illetve a drámatagozat iránti egyre fokozódó érdeklődés gyakorolt együttes hatást a döntésemre.

– *Pedig a szentgyörgyi kőszínház – a kolozsvári mellett – ma is a legvonzóbb a színészek számára...*

– Ez nem vitás, a kőszínház azonban előadásgyár, ami egyre távolodik a nézőtől. Márpedig nekem a legfontosabb a néző, a mód, ahogyan megszülethet a találko-

zás a nézővel, e tekintetben pedig akkor kinyílt számunkra egy másik út. Arra döbbsentem rá, hogy a színházban bárki képes megcsinálni azt, amit én, azt azonban nem, amit a drámatagozaton a diákokkal, az Osonóval csináltam. Egyszerre úgy éreztem, megtaláltam a helyem. És e döntés révén már lett időm elindulni Erdélyben, beszélni a terveinkről, gyerekeket találni, ténylegesen elindítani a drámatagozatos projektet.

– *Mivel igyekszik megnyerni a leendő diákokat? A drámatagozati oktatás milyen finalitását képes felvázolni az érdeklődőknek?*

– Az üzeneteim megfogalmazásakor abból indultam ki, hogy milyen űrt pótolhat ez a drámatagozat a romániai oktatási rendszerben. Azt érezkeltem, hogy elsősorban a diákok kommunikációs készségében mutatkoznak fájdalmas hiányosságok, az iskolai ismeretek számonkérése ugyanis szinte kizárólagosan írásos tesztek útján történik. A fiatalok nagyon gyengén beszélnek, a tudásukat nem képesek megfelelő módon visszaadni, kifejezni. A rendszer katonikussága is rátesz erre néhány lapáttal, teljes a bizonytalanság, a helyzetre a diákok többsége nemtörődomséggel reagál, mondván: úgyis félévente változik minden. A drámatagozaton épp ezért következetességre törekszem, annak minél pontosabb felvázolására, hogy miként kívánunk eljutni valahonnan valahová. Színészszakmai szempontból például úgy, hogy egy sereg úgynevezett kiegészítő tantárgyat oktatunk, amelyeket a minisztériumi tanrend nem tesz kötelezővé – ilyen a bábképzés. Egy kamasznak nagyon nehéz kiállni a játéktérbe, de ha egy doboz mögé bújhat, mindjárt más a helyzet, rejtékhelyéről képes remekül kifejezni magát. Hasonló a helyzet a kontaktáncsal, amelynek során a fiatalok „felfedezik”, hogy van kezük és lábuk, s azzal lehet kezdeni valamit. Gondoljunk csak bele, hány ember képtelen megbirkózni ezzel a helyzettel. Az újságírás alapjainak oktatásával a szövegek írását, értelmezését, kezelését igyekszünk elősegíteni, ilyes-

mire ugyanis alig jut idő és figyelem az irodalomórákon.

– *Legendákat mesélnek a személyiségfejlesztő tréningekről is...*

– Valóban, legalább annyira fontos a személyiségfejlesztés, mint a színészszakmai oktatás: elősegíteni, hogy a gyerekek megismerjék önmagukat. Nemrég egy lány arról számolt be, hogy az első, ismerkedő táborban 14 évesen mindössze 35 másodpercet volt képes beszélni magáról – és nem szélsőségesen gátlásos emberről van szó –, most meg már a szüleinek, barátainak hosszasan tud mesélni magáról. Mert most már sokkal tudatosabban képes figyelni arra, ami benne történik. Azt tartom, hogy a kamaszokat minden szakmai oktatás előtt előbb hozzá kellene segíteni saját maguk felfedezéséhez. Ellenkező esetben rengeteg galiba keletkezhet a korai szexualitástól a kábítószer-fogyasztásig. Örömmel tapasztalom és hirdetem, hogy a drámás diákjaink közül nagyon kevesen dohányoznak, isznak, akik meg ilyen koloncokkal érkeztek közénk, azok nagy része épp itt szabadult meg a káros szokásoktól.

– *Egy középiskolai oktatási forma egyik legfontosabb konvencionális fokmérője, hogy hány hallgatót juttat egyetemre. Önök hogy állnak e tekintetben?*

– Az eddigi két évfolyamból négyen foglalkoznak ma is színházzal. De én nem vagyok benne biztos, hogy ez a mi oktatásunk eredményességének legjobb fokmérője. Tévét-filmet nézve sok gyerek fogalmazza meg, hogy ő színész szeretne lenni. Közöttünk viszont mindenki intenzíven megismerheti a színházi munkát, közben meg magát, így megbizonyosodhat arról, hogy esetleg nincs elég tehetsége, idegrendszere, ereje hozzá. Ily módon elkerülheti azt a csapdahelyzetet, hogy csak egy-két egyetemi év elvégzése után szembesüljön ezekkel a dolgokkal, amikor már nehéz visszakozni, tucatszínész lesz belőle, vagy nem is kap meghívást, hiszen a színházak telítettek. Akik a drámaosztályból a színművészetire jelentkeztek, valamennyien bejutottak, nagyon örült nekik az egyetem, ők meg többé-kevésbé pontosan tudták, mire vállalkoztak. A többség a pályaválasztás pillanatára az önismeret olyan szintjére ért, hogy 90 százalékuk bejutott az egyetemre győgyepedagógiától filozófiáig vagy filmfotó-médiáig, elvégzi, szereti, csinálja.

– *Tanárként, oktatásvezetőként nagy hangsúlyt fektet a tanítványai lelkének „felfedezésére”, illetve az önfelfedezés elősegítésére. Hogyan kezeli a tinédzserkorszaki ellenszégüléseket, amelyekkel a családok többsége komoly gondban van? Amikor a drámatagozattal szemben fogalmazódik meg a „nem”?*

– Két módját látom a „nem”-ek kezelésének. Az egyik, amikor számomra is egyértelmű, hogy az illető fiatal nagyon kiki-

– *Hogyan kezelik a drámaosztályt a maga közvetlen környezetében, a művészeti líceumban?*

– Megvan a presztízsünk, mert nagyon szigorú osztály hírében állunk. Az orvosi igazolás hátoldalán szerepelnie kell a kibocsátó orvos telefonos elérhetőségének. Már orvosiigazolás-hamisító rendszert is fűeltünk le ily módon. A drámaosztályból pedig ki is lehet esni: bukás esetén,

• **Színházműhely-titkok.** Drámatagozatos osztály vizsgaelőadása

vánkozik ebből az életmódból. Olyankor magam is erősítem, hogy ki kell lépnie innen, viszont arra kérem, igyekezzen magával vinni, amit itt kapott. Az alapvetően fontos döntéseket persze nem tudjuk más helyett meghozni. Más a helyzet, amikor azzal a bizonyos „nem”-mel nem jobb irányba, hanem visszafelé lép az a gyerek. Ilyenkor sokat beszélgetünk, hogy jobban megvilágítsuk a döntés környezetét, elsősorban arra koncentrálva, hogy az érintett ráláthasson a döntése következményeire. Hogy ne csupán hangulatból döntsön, hanem a problémától kissé eltávolodva, higgadtan megvizsgálva azt. Egy 16 éves fiatal már meg lehet próbálni rávezetni erre, és tévedésnek tartom, hogy ebben a korban még ne lennének felkészülve a felelős döntésekre. És arra biztatom a szülőket, hogy ne akarjanak minden terhet levenni a fiatalok válláról, mert kellő megalapozás után sok esetben jobb teherviselők, mint hinnénk.

vagy ha valakinek nagyon nem megy a dolog. Utóbbi esetben felelősséggel elmondjuk az érintetteknek – a diáknak és a szülőknek –, hogy ezt nem érdemes erőltetni. Nálunk a végére valóban csak azok maradnak, akik odavalók, bírják erővel, idegekkel, tehetséggel. Mi mondtuk ki először, hogy nálunk nem kap mindenki automatikusan szakmai diplomát. Zárómunka, egyéni előadás, dolgozat kell ahhoz, hogy az illető bizonyítsa: megy neki ez a szakma. Aki képes teljesíteni, színházi oktatói oklevelet kap, amellyel 5–8. osztályban opcionális órán színházi oktatást lehet tartani. Tétje is van tehát a dolognak, hiszen az én felelősségem is: egy arra nem érdemes ember ne kerülhessen olyan helyzetbe, hogy kárt okozzon egy osztályban.

CSINTA SAMU

Mit tehet a testnevelő, a szülő a diák mozgásának fejlődése érdekében?

Ha nehézkes a gyermek mozgása...

A testnevelő naponta találkozik nehézkes mozgású, vagy mozgászavarban szenvedő gyermekkel – a jelenségről beszélni pedig sokszor kényes lehet. Nemcsak a fizikai hiányosságok, tartásproblémák igényelnek alapos odafigyelmet a testnevelő tanár részéről, hanem a gyermek mozgászavara vagy ügyetlensége (koordinációzavara) is. Ha a tar-

táshibákat, mozgásproblémákat korán felismerik, nagy valószínűséggel meg lehet előzni őket. Általános megállapítás, hogy sok szülő elfogult a gyermekével szemben, s az esetleges botlásokat, ügyetlen megnyilvánulásokat nem veszi észre, vagy azzal indokolja, hogy még kicsi a gyerek, majd kinövi, majd megügyesedik. Kellemetlen számára szembeesni a gyermek gondjaival, s amikor a szakember felhívja erre a figyelmet, inkább elodázza, sarkítani próbálja a problémát, esetleg belenyugszik, hogy: „ez van, a gyerek ügyetlen, nem lehet mindenki sporttehetség”. Más szülők viszont már az óvodában összehasonlítják gyerekeik mozgását a társakéval, s figyelik, hogy milyen szinten mozog a gyerekük. A gyerekek a következőképpen viszonyulhatnak a mozgáshoz:

1. Örökmozgó, bátor, vakmerő, keresi a veszélyes helyzeteket, mindenhová felmászik.

2. Szívesen játszik, de mérsékelt, szreti a könnyű mozgásos játékokat, hamar felfogja a mozgást.

3. Lusta, nem motiválja semi, hogy mozogjon, inkább ülve játszik, visszahúzó, nehezere esnek a könnyebb mozgásos feladatok is.

Ezek az attitűdök a gyerek részéről jelzésértékűek is lehetnek. A sokgyerekes családokban szerencsésebb a helyzet, ami a „szűrést” illeti. A testvéreket természetesen összehasonlítják a szülők, hiszen egyszerre több gyereket látnak mozogni, s automatikusan észreveszik, ha valamelyikük lassúbb, ügyetlenebb vagy visszahúzóbb a mozgásos játékokban. Gondot jelent az is, hogy a szülők nagy része nem tudja a gyermek életkorának megfelelő mozgásfejlődést helyesen értékelni. Ezért fontos, hogy a szakemberek véleménye felhívja a figyelmet, tájékoztatást nyújtson a szülőknek, de erre hivatottak a szülőértekezletek alkalmával tartott felvilágosító előadások, ahol felmerülnek a mozgásra vonatkozó problémák és a tartáshibák egyaránt. Jó lenne, ha a testnevelő tanárok többször kapnának szót, az iskolaorvos úgyszintén, és a szülőkkel így közvetlen kapcsolatba kerülve időben megoldhatják a problémákat.

Az ügyetlen mozgás mint intő jel

Az ügyetlenség tulajdonképpen mozgászavar, amely egyrészt a koordinációs képesség hiányossága, másrészt

„Gondot jelent az is, hogy a szülők nagy része nem tudja a gyermek életkorának megfelelő mozgásfejlődést helyesen értékelni. Ezért fontos, hogy a szakemberek véleménye felhívja a figyelmet, tájékoztatást nyújtson a szülőknek, de erre hivatottak a szülőértekezletek alkalmával tartott felvilágosító előadások, ahol felmerülnek a mozgásra vonatkozó problémák és a tartáshibák egyaránt.”

fizikai hiányosságok (lúdtalp, gerincproblémák) következménye. Amikor a gyerekek nehezebbre esik a mozgás, nem tudja testét mozgás közben egyensúlyban tartani, részmozgásait irányítani, azt mondják róla, hogy ügyetlen (futás közben botladozik, gyakran elesik, gyámoltalan, mozgásvállalkozásai körülményesek, nehézkesek, pontatlanok). „Az ügyetlen mozgásnak intő jelnek kell lennie szülő, nevelő számára egyaránt: időt kell fordítani arra, hogy az okokra fény derüljön és az esetleges agyi eredetű zavarokat, vagy más, a háttérben húzódó fizikai hiányosságokat felfedezék (ez a gyermekorvosok, gyermekpszichiáterek feladatköréhez tartozik)” – írja Ernst J. Kiphard nemrég elhunyt hírneves német sportpedagógus és szakember. Mint vélekedik, néha fel nem ismert fizikai hiányosságok, a lábak károsodása, egyéb testi fogyatékosság, tartáshibák is állhatnak a csökkent mozgásteljesítmény háttérében. Kiphard, aki Európa-szerte jól ismert elméleti és gyakorlati szakember, *Az ügyetlen gyerekek* című munkájában a következőképpen

Fotók: TÓTH ORSOLYA

- **Ép testben ép lélek.** Nagy felelősség hárul a testnevelőkre

osztályozta az ügyetlen mozgás megnyilvánulási formáit:

1. A petyhüdt, túl laza izomzatú gyerekek (lassú, suta).

2. A kötött, merev izomzatú gyerekek, akinek a mozgása szögletes, egyenetlen, lökészerű, hirtelen átmenetekkel. Túl sok erő és a hajlékonyság hiánya jellemzi. Ezeknek a gyerekeknek a mozgásában nincsen folytonosság, lekerekítettség. Mozdulásuk szögletes, ők maguk „kétbalkezesek”.

3. A feszes izomtónusú gyerekek, akire a görcsösség jellemző. Futás közben előre lépő lábára huppan, fárasztó számára a futás, de az írás is. A görcsösség a gátoltság, a félelem, a szorongás kifejezője. A testiek és lelkiek kölcsönösen hatnak egymásra.

4. Az izgága gyerekek jellemzője az ideges mozgásnyugtalanosság, mely szülőt, tanárt egyaránt igénybe vesz. Fürgék, mozgékonyak, féktelenek, vibrálók, de a mozgásuk finom szabályozása zavart szenved (egyensúlyozás, kézügyesség).

Rohanó világunk visszatükröződéséül is felfogható, hogy egyre nő a hi-

„A gyakorlott szakember szeme meg tudja különböztetni a kamasz nehézkes mozgását az organikus eredetű mozgászavaroktól, amelyek ebben az időszakban sokkal nyilvánvalóbbakká válnak. A második alakváltás a pubertáskorra, a nagy változások korára tevődik, amelyet a köznyelvben a hosszanti növekedés és aránytalan végtagnövekedés miatt »csámpás« korszaknak is neveznek.”

peraktív gyerekek száma az iskolában. Jellemző a motoros nyugtalanosság, erős mozgáskésztetés, melynek az órákig tartó mozdulatlanosság, ülés is a lehet kiváltója.

„Alakváltások”, növekedési diszharmónia

A szakemberek véleménye szerint a mozgáskésztetést 6–7 éves kor körül meg nem lehet szabályozni, de mi el-

várjuk már 1–2. osztályban, hogy a gyerekek órákon át nyugton üljenek. „A felsorolt megnyilvánulási formák okozati hátterében állhat a szorongó, tétova magatartás, lelki sérülés is (leesett, megsérült, kinevették, kudarcot vallott), a hosszantartó betegség, hátrányos szociális helyzet, hiányos adottságok, szeretethiány, enyhe, fel nem ismert agyi funkciózavar, optikai észlelési zavar, de a cselekvési mozgás korlátozottsága is eredményezhet koordinációs zavart” – írja a német szakember. A szakemberek és testnevelők, akik állandóan mozgásban látják a gyereket, már apró jelekből (járás, futás, testtartás) is látják a hiányosságokat. Ha ezeket időben felfedezzük, ha a szülő együttműködik a testnevelővel, az iskolaorvossal, és közösen kiderítik, hogy hol keletkezik az összhang hiánya, akkor időben ki lehet javítani a hibákat, és a mozgás is látványosan csiszoltabb, harmonikusabb lesz. Ugyanakkor tájékoztatni kell a szülőket az iskoláskorban lejátszódó „alakváltásokról” is, mikor szintén zavart szenved a mozgás. Az első alakváltás 8–10 éves kor körül megy végbe. Ezzel a jelenséggel Dr. Zeller sportorvos, kutató foglalkozott, aki részletesen leírta, hogyan válik a hordóforma kisgyermek-alkatból nyúlankább alakú gyerek. Ebben a periódusban nem olyan mértékű a hosszúnövekedés, mint a második alakváltásnál a pubertáskorban, s a növekedési diszharmónia is enyhébb, de ez is okozhat ügyetlenséget. A gyakorlott szakember szeme azonban meg tudja különböztetni a kamasz nehézkes mozgását az organikus eredetű mozgászavaroktól, amelyek ebben az időszakban sokkal nyilvánvalóbbakká válnak. A második alakváltás a pubertáskorra, a nagy változások korára tevődik, amelyet a köznyelvben a hosszanti növekedés és aránytalan végtagnövekedés miatt „csámpás” korszaknak is neveznek. Ez az időszak, amikor a váz növekedéséhez még nem igazodik a vérkeringés és az idegrendszer sem. A mozgáskoordináció ilyenkor természetesen zavart szenved. A serdülők lelassulnak az átállásban, mozgásuk darabos, kitartásuk gyenge, hosszabb igénybevételnél fáradékonyak. A tapasztalatok azt bizonyítják, hogy azok a gyerekek, akik az első alakváltás periódusában rendszeres, sokoldalú mozgásfoglalkoztatásban részesültek, kevésbé érintettek a második alakváltás diszharmóniájá-

ban. Esetükben a hosszanti és körfogatbeli növekedés sokkal kiegyenlítettebb. A sokoldalú mozgásingerek mérséklék a hirtelen megnyúlást, de akkor sem késő lépni, ha a pubertáskor kezdetén

„Figyelmeztető jel, amikor a gyerek fél a testnevelés óráktól, visszahúzódik, szorong, ha valamilyen mozgásfeladatot kell végeznie. Legtöbb esetben társai kiközösítik vagy gúnynevet ragasztanak rá (a gyerekek nehezen fogadják el a másságot), akad arra is példa, hogy a testnevelő teszi ugyanezt egy meggondolatlan pillanatában.”

űti fel fejét a mozgászavar. Intenzív és sokoldalú sportolással az ügyetlenség gyorsan eltűnik, a további testi érés pedig harmonikusabbá válik. Az erősítő tréningek jó ingereket szolgáltatnak a növekedéshez. A vékonydongájúak megférriasodnak, felsőtestük megizmosodik, de a kövérebbek is atletikusabbá válnak.

A jól sportolók az osztály nagymenői

A mozgáskoordinációt a speciálisan képzett szakember (mozgásdiagnosztika) motoros tesztekkel vizsgálhatja meg. A mozgáskoordinációs teszt olyan képességeket vizsgál például, hogy a gyerek hogy tud hátrafelé egyensúlyozni egy keskeny gerendán, vagy milyen gyorsan tud oldalra ugorni egy kettéosztott deszkalapon, vagy hogyan kezeli a labdát speciális körülmények között. A különböző magasságok féllábás átlugrásánál a jobb-bal különbségét is megfigyelhetjük, ami néha az egyik oldali agyműködési zavarra utal. A szintén német szakember, F. Schilling nevével fémjelzett teszt magyarul Mozgáskoordinációs Teszt Gyermekeknek (KTK), Huba Judit ültette át magyarra. Fontos figyelmeztető jel, amikor a gyerek fél a testnevelés óráktól, visszahúzódik, szorong, ha valamilyen mozgásfeladatot kell végeznie. Legtöbb esetben társai kikö-

zösitik vagy gúnynevet ragasztanak rá (a gyerekek nehezen fogadják el a másságot), akad arra is példa, hogy a testnevelő teszi ugyanezt egy meggon-
dolatlan pillanatában – ismerjük be, ezek a gyerekek sokszor akadályozzák az óra menetét –, ráordít, hogy „töké-

Az ő ügyességén múlik, hogyan tudja elérni, hogy a zsarnokoskodó nagyme-
nök segítsék a gyengéket, hogyan oldja meg kisebb elvárással, könnyebb moz-
gásfeladattal, sok biztatással ezeket a problémákat. A gyenge jegy helyett a könnyebb mozgásstruktúrára lehet

szerű és kellemes fejlesztőmódszer min-
den szülőnek rendelkezésére áll, hiszen
bármikor végezhető vagy akár gyer-
kekével együtt is végezhet zenés moz-
gásgyakorlatokat. A korai életkorban a
sokoldalú mozgásstimulálás elősegíti az
agy érését és további fejlődését, ez pedig
maga után vonja a hiányos mozgás-
koordináció javulását, az ügyesedést,
csiszolódást. Az idejében alkalmazott
sokoldalú változatos mozgásfejlesztés
a szellemi eredetű tanulási zavarokat is
„jótékony” mederbe tereli. A mozgásfej-
lesztés nemcsak a motorikára, hanem a
pszichomotorikára is kihat. A kisgyer-
mekkorban végzett játékos, labdás ké-
peségfejlesztés egyik legjobb koordiná-
ciófejlesztő. Sokan nem tudják például,
hogy a zsonglörködés mint gyakorló
program mennyire erősíti a két agyfélte-
ke kapcsolatát, együttműködését. Javítja
a látási zavarokat, idővel megszünteti a
térbeli tájékozódás nehézségeit, s javítja
az írás-olvasás teljesítményét. Vigyázni
kell, hogy az órákon a gyakorlás ne le-
gyen egyoldalú, lélektelen sulykolás,
dresszírozás, hanem a környezettel
összhangban álló cselekvések sorozata.
Az iskolai testnevelésben nagy haszno-
sággal bír az akadálypályák létrehozá-
sa és alkalmazása: ilyenkor változatos
mozgásos kihívásokat állítanak a gyerek
elő, olyanokat, mint a kúszás-mászás,
ereszkedés, átugrás, átbújás, átmászás,
függeszekedés, egyensúlyozás. Ilyenkor
a gyermek a változó szituációkhoz al-
kalmazkodik, az érzékei, észlelése se-
gítségével. Teljes személyiségével, min-
den érzésével részt vesz a mozgásban.
És végül, de nem utolsósorban számít
a szakemberek egyöntetű véleménye,
miszerint a legjobb koordinációfejlesztő,
illetve a legtermészetesebb mozgás az
úszás. Nagy előrelépést jelent a gyer-
mek mozgásfejlődésében, ha már kisí-
skolás korban megtanul úszni, ha rend-
szeresen jár uszodai tevékenységekre
(az EU-s országokban már napi órarend
szerint úsznak a tanulók). A víz kellemes
környezetet teremt, oldja a gátlásokat, a
feszült izmokat, s az úszógyakorlatok
könnyen elsajátíthatók, harmonikusan
fejlesztenek, megelőzik a tartáshibá-
kat, fejlesztik az ellenálló képességet, és
ugyanakkor magabiztosságot nyújta-
nak a gyerekeknek.

• A mozgásfejlesztés nemcsak a motorikára, hanem a pszichomotorikára is kihat

letlen”. Így hosszú ideig ő lesz a „bűn-
bak”, és sérelem éri lelki szinten is, ami
aztán végképp blokkolja a mozgáskész-
tetését. Az osztály- vagy csoportközö-
ségekben a tagok személyes értékét a
teljesítőképeség eredménye határo-
zza meg. Azok a „menők”, akik jól ko-
saráznak, futballoznak, tornáznak, a
legerősebbek, legügyesebbek – nekik
sok a barátjuk. Általában ők az osztály
vezéregyéniségei, akik elnyomják vagy
zsarolják a gyengéket. Ezek hatására
az ügyetlen gyerekek kialakul a ki-
sebbrendűségi érzés, és visszavonul,
felad minden próbálkozást, a szülő
pedig úgy próbálja kivédeni, hogy fel-
mentést kér neki, elkerülendő a nega-
tívumokat. Nagy feladat a testnevelő
számára, hogy ezt kivédje, a felmentést
elutasítsa. Felbecsülhetetlen az a tanár,
aki megértően és bizalommal kezeli a
problémákat, aki felismeri, hogy nem a
rosszakarát vagy a lustaság az oka a le-
maradásnak, hogy minden igyekezetük
ellenére képtelenek jobban teljesíteni.

jobb jegyet adni, vagy helyettesíteni
valami mással, a gyerek számára hoz-
záférhetőbb mozgásfeladattal a felmé-
rést. A biztatás, a sikerélmény stimu-
láló hatása bámulatos eredményeket
produkálhat.

Változatos kihívások tornaórán

Magyarországi statisztikai adatok sze-
rint a gyerekek 10%-a motorosan ügyet-
len. Ott ezekkel a gyerekekkel a moz-
gásdiagnosztika foglalkozik, aki jártas a
gyermek koordinációs képességének,
zavarainak a problematikájában, és a
mozgászavarban szenvedő, gyenge tel-
jesítményű gyerekeket iskolai testneve-
lésen kívül csoportosan foglalkoztatja,
mozgásukat fejleszti. Németországban
nagy népszerűségnek örvend a moz-
gáskoordináció fejlesztésében a zenés
ritmika – itt gyógypedagógiai intézetek-
kel, iskolákkal működnek együtt a rit-
mikatanárok. A wesztfáliai ifjúsági psi-
chiátriai intézet 50 éve gyógykezel a
pácienseket zenés ritmikával. Ez az egy-

BOGDÁN EMESE
a csíkszeredai Nagy
Imre Általános Iskola
testneveléstanára

Hol a legény a gátról?

Legújabb kétségbeesésembe a legény taszított a gátról. Illetve a legény emléke. Nem tudtam, hogy viselkedjem órán, hogy megzabolázzam a fiúkat. Lehettem volna kemény, de belefáradtam abba, hogy eljátszom a kemény nőt. Nem, nőként nem az a dolgom, hogy kemény legyek, még akkor sem, ha tudok, és volt idő, amikor könnyen ment nekem. Nőként az a dolgom, hogy befogadó legyek, odaadó, meghallgató, gyöngéd. Egy tizenkét éves fiúnak azonban éppen elege van ebből a nőből, és azt hiszem, a másiktól is, a szigorú, rátarti fajtából is, aki annyira jól játssza a vasfegyelmet, hogy már szinte férfi. De csak szinte. A fiúgyermeknek pedig ebből a szintből van elege. Hogy Bakos Attila író idézzen szabadon, a fiúgyermek megszületik, találkozik az anyjával, akit imád, aztán jönnek az óvónénik, tanítónénik és tanárnénik garmadái. Majd szerelmes lesz, általában egy lányba, ismét csak a nő hatása alatt van, a női erők alakítják. Lassan talán meg is házasodik, még gyermeke is lesz, és még mindig

„A fiúgyermek megszületik, találkozik az anyjával, akit imád, aztán jönnek az óvónénik, tanítónénik és tanárnénik garmadái. Majd szerelmes lesz, általában egy lányba, ismét csak a nő hatása alatt van, a női erők alakítják. Lassan talán meg is házasodik, és még mindig nem találkozott a férfival, kint.”

nem találkozott a férfival, kint. S mivel kint nem, bent sem. Nem tudja, mi az a férfi. Nem érti magát, nem beszéli a férfi nyelvét. Azt hiszi, az a baja, hogy őt nem értik meg, nyavalyog. Pedig egy férfinak más a szerkezete, más a testi-lelki anyaga, más anyagból van gyúrva és más a dolga, mint egy nőnek.

Kétségbeesésemben beszélni kezdtem erről a témáról, itt-ott, ahol értem, akivel tudtam.

Kényelmetlenül érint mindenkit. Rosszul esik hallani, hogy baj van, főleg

tőlem, aki nem szoktam vészmadárkodni. De egyszerűen úgy érzem, a kamaszfiúk nevelése nem a nők dolga, hanem az apáké és a férfi nevelőké. De az apák hol vannak? Vagy dolgoznak látástól vakulásig, vagy, ha elváltak, nagyon ritka esetben kapják meg a gyermeket, még akkor is, ha fiúgyermekről van szó, tehát nagyjából vasárnapi apukák. És a férfi nevelők hol vannak? Mivel elnőiesedett a szakma, a fizetés is nőies lett, így egy férfi, ha ad magára, nem lesz tanárrá, mivel tanári fizetésből nem tudja eltartani a családot. A férfi tanárok mögött újabban összesúgnak a tanárnők (pedig inkább ne sugdolóznának, mert mindenki fején épp elég a vaj!), hogy hát szegény minden, csak nem férfias. No de hol vannak a férfias férfinevelők, férfias apák? Az utcán csak loholó embereket látok, az uniszex ruhákban alig lehet megkülönböztetni a nemű(n)ket, a buszon metroszexuális fiatal srácokat látok, akikbe nemhogy beleszeretni nem tudnék (sehogysem találván bennük a férfit), de egy pillanatra még jól le is frusztrálnak a tökéletes szemöldökeikkel. Lassan már évszázados ennek a témának az irodalma, körülbelül annyi idős, mint az a jelenség, amit úgy hívunk, feminizmus. Ami valamikor teljesen jogos reakciónak tűnt (a kiszolgáltatottság és megalázás megelégedése), mára már egyértelműen megmutatta a másik arcát is, tökön rúghatják ugyan a nők a férfiakat, csak aztán ugyanezek a nők néznek körül álmélkodva, hogy jéé, eltűntek a férfiak (vagy ott vannak, de csak tévéileg, internetileg, melóilag), nem akarnak szeretkezni velük, nem bókolkolnak nekik, a gyermekek nevelését teljesen a nőre bízzák, és, ami talán az egyik legfájóbb dinóemlék, eltűntek a lovagok. Eltűntek a kedves, udvarias gesztusok, a figyelmességek, az úriemberi modor. Uniszex lett a viselkedés is, semleges, kilúgozott, hogy nehogy bárki is úgy érezze, diszkriminálják.

Láttam egyszer egy karikatúrát, ahol a tanár azt mondja az előtte álló különféle állatoknak, hogy úgy tisztességes, ha mindannyian ugyanabból vizsgáznak: fáramászásból. Nos, a mi fiaink már nem kapnak férfias beavatást az életbe, és az azon felülbe vagy azon túlba, nem érezhetik meg saját erejük nagyságát és mi-benlétét (mert kissé kerekdedebben kell folynia a nevelésnek, az esélyegyenlőség

ürügyén), így aztán, ha az (ön)pusztításba fajul, mindenki csóválja a fejét, három napig. És sorolhatnám a többi férfidolgot, amit manapság már szinte elavult egyáltalán elgondolni is. A lányaink pedig szintén nem találkoznak a teremő

„Számomra az normális, ami egészséges, és a férfi és a nő még mindig úgy lesz együtt ennek ez egész-ségnek része, ha mindegyik megmarad a maga neménél, feladatánál, dolgánál a világban. Vagy, ha nem is sikerül neki egyből, mint ahogy nekem sem sikerül, legalább odáig eljutni, hogy egy pár önáltatásunkat megnézzük közelebbről.”

erejükkel – hacsak nem szülnek, de az is egyre nehezebben és ritkábban sikerül –, mert kissé szögletesebben kell folynia a nevelésnek, az esélyegyenlőség ürügyén, így aztán ha férfibb akarnak lenni a férfinál s nem sikerülően összeroppannak, kiégnek, mindenki csóválja a fejét, három napig.

Nem tudom a megoldást. Kérdéseim vannak, kételemeim sok mindennel kapcsolatban, amire ma ráfogjuk, hogy normális. Számomra az normális, ami egészséges, és a férfi és a nő még mindig úgy lesz együtt ennek ez egész-ségnek része, ha mindegyik megmarad a maga neménél, feladatánál, dolgánál a világban. Vagy, ha nem is sikerül neki egyből, mint ahogy nekem sem sikerül, legalább odáig eljutni, hogy egy pár önáltatásunkat megnézzük közelebbről, a másikra vagy másik nemre mutató vádló ujjunkat leeresztjük, a kudarcot, a fájdalmat, a tehetetlenséget névén nevezzük és innen, ebből a fájdalom nyitotta résből elindulunk egymás felé. Ahogy mondanunk szoktuk, megtesszük ezt a gyermekeinkért.

GERGELY EDÓ

Eltűnet

Tisztázzuk: ahhoz a nemzedékhez tartozom, amelyik még tudja, mi a kékpapír.

Már alig emlékszem arra, hogy Antal Péter bohócnak nevezett, s mert bohócra, úgymond, semmi szükség, kivágott az osztályból.

Leballagtam ezért az első emeletre, ahol a fizikum volt s a szertár. Ott ödögtem a folyosón glédába állított üvegszekrények előtt, kockáztatva, hogy Kiskodra, a szertáros (ti. a sztereóban ...pofozó Nagykodra fia) kidugja az orrát és elzavar, őt nem érdekli, hogy hova, de el. Ott tébláboltam hát sárgaréz szférák és korongok, titkos rendelkezésű, üveglábú és bakelitforgantyús szerkulák között, amelyekről számos korábbi nemzedék se igen tudta, hogy mire szolgálnak, s – főleg! – miféle értelme lehet annak, hogy szolgálnak valamire, ha egyáltalán.

A szertár maga szintűgy tele volt üvegszekrényekkel, középen elviselhetetlenül elszürkült golyával és rókával, szőrehagyott nyérccel, üvegszemét kancsin villogató vadmalaccal. A fal melletti szekrények jól leplezték, hogy a fusizó villany-szerelők a szocializmus elúrhodása fölötti sietségükben Bethlennek a bal fülén, a nyaki verőerén, a rekeszizmán, belein és dülmirigyén (tájékozatlan kortársak kedvéért: prosztatáján) át vezették a bergmanncsövet. És hasonló sorsra jutott Bocskai is. Mindez a poros menyétek nézőpontjából nyilván nem sokat nyomott a latban, de – gondolom – a boldog emlékü Terebesi tanár úr, akinek a köpenye hátán mindig ott volt az előző óra táblarajza negatívban, ő átlátott a botrányosan lerongyolódott medvén és az üveges szekrények hátfalán, mert ő a vesékebe is beelátott, nem csoda, hogy első pillanatra kiszúrt, amikor a jégpálya szélén félprofilból bátortalanul ráhangicsáltam egy cigarettára, gondolván: ott fogsz bagzani, ahol senki se lát, de mondom, pillantása elől nem volt menekvés, és kímélet nélkül be lettem köpve otthon, anyám azonnám kiborult, és kölcsönös, sűrű zokogások közepette megígértette, hogy nem cigarettázom, korántsem véletlen ezért, hogy két hét múlva sikeresen rászoktam a pipázásra. De akkor már nem Magyar Líceum volt a Kölcsey, hanem 5. sz. Ip. Líc.

Ott tartottunk tehát, hogy Antal Péter kiküldött, mert főlöszlegesnek bizonyultam bohócként, amit egyébként több tanártársa is megállapított, függetlenül attól, hogy ahhoz a régivágású nemzedékhez tartoztak, akik szerint non scholae sed vitae discimus, vagy ahhoz, amelyiknek világnézetében

a fogasléc sebessége és a csatlakozó fogaskerék szögsebessége között van valami összefüggés, amiben z, m és n jelent valamit. Na tehát. Kiküldött lettem mint bohóc, és ebből az alkalomból a szertár előtti folyosón, az egyik üveges szekrény aljában rengeteg poros közetdarabot találtam kartondobozkákba biggyesztve, mindegyik kartondobozka kékpapír-borítású volt, oldalukon kézzel írt feliratok: a közet latin neve tudniillik, elsősorban szilikátos olvadékok kikristályosodásával kialakult, mélységi vagy kiömléses magmás közeteké. Most, sok év múltán már nem szégyellem bevallani, hogy az egyik

dobozkát a benne levő barnás, üveges fényű közetmintával közönségesen elloptam. Ezzel minden bizonnyal a 19-20. század fordulójának egy kiemelkedő oktatás-tárgytörténeti emlékét tulajdonítottam el, amely egyúttal a szertár egyik igen megbecsült darabja lehetett, de ez a vastag porréteg alatt valahogy nem látszott rajta. Igen, bárataim, elérkezett a pillanat, hogy nyilvános gyónással megvalljam előttek: nemcsak bohóc voltam, akire a németórán abszolúte semmi szükség, de tolvaj is; tudva és akarva a zsebembe gyömöszöltem az azóta elfelejtett nevű közetet a kékpapír-borítású kartondobozkában, kicsengetéskor az osztályba visszaszüremkedvén becsempésztem a táskámba, és hazamenésig képtelen voltam jól aludni, mert a lelkiismeretembe mint tüzes vasbillog égetett bele a padban lapuló közetdarab, amely mégis olyan drága volt nekem, mintha idegen bolygó repesze volna.

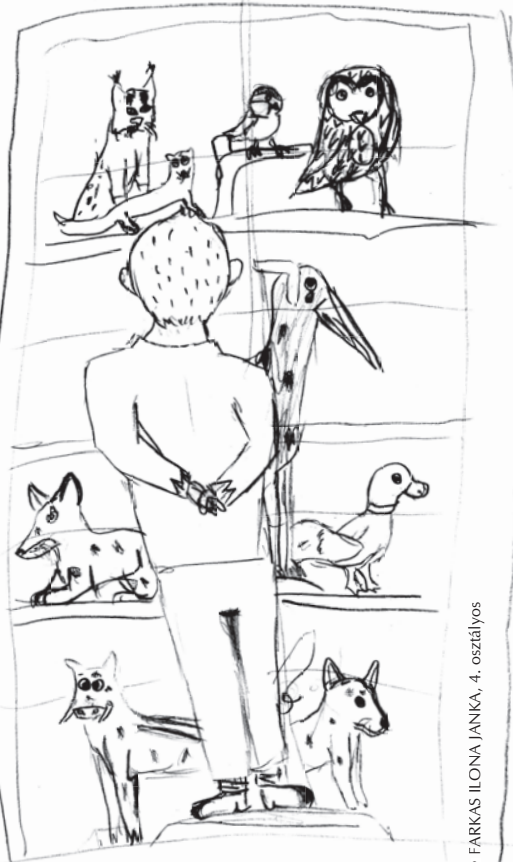
Közben az eltelt évtizedek alatt kihalt a családom, a Kölcsey utcai lakásunk az idegenkezűség és a bárnyitogató kontárság prédája lett. A nagy elhurcolkodásban az ellopott közetdarab is odalett (de hova?!). Most Kolozsváron élek. Eszembe juthatna hazamenni, megkeresni a dobozkát, hogy fel-

idézzem a közet latin nevét, de hát... nincs haza. S ami talán még nagyobb baj: nincs már iskola sem.

Tudjátok, szívesen volnék én kölcses, de csak magyarlicis vagyok (azt meg, hogy ötösszáműiparilicis, azt ki se lehet mondani). Ha elvetődöm Szatmárra, nem találom sehol, egyiket se. Pedig ott volt, esküszöm, szemben a csentofármmal meg a patikával, tudjátok, ahol Ványi néni árult.

Épp úgy elhussantak, mint a lopott kő.

JAKABFFY TAMÁS

• FARKAS ILONA JANKA, 4. osztályos

• „A szertár maga szintűgy tele volt üvegszekrényekkel, középen elviselhetetlenül elszürkült golyával és rókával, szőrehagyott nyérccel, üvegszemét kancsin villogató vadmalaccal.”

KIMENŐ Összművészeti Diákfesztivál Gyergyóalfaluban

Idén április 10–13. között szervezi meg az Antropocentrum Egyesület a KIMENŐ Összművészeti Diákfesztivált Gyergyóalfaluban. A fesztiválra 5–12. osztályosok jelentkezhetnek **március 24-ig** verssel, drámával, prózával, irodalmi paródiával, grafikával, karikatúrával, zenével. Az érdeklődők jelentkezhetnek újságíró- és színházműhelybe, a középiskolások pedig filozófiaműhelybe is.

Grafikapályázat 5–12. osztályos diákoknak

Részt vennél egy grafikaműhelyben, ahol egy képzőművész irányításával dolgozhatnál?

Erre lehetőséged lesz a KIMENŐ Összművészeti Diákfesztiválon 2013. április 10–13. között Gyergyóalfaluban. Készíts egy grafikát és küldd el nekünk a következő címre: Antropocentrum Egyesület, 537130 – Gyergyóalfalu (Joseni), István pap tér, 665. sz., Hargita megye, Románia. Minden beérkezett munkát kiállítunk a fesztivál helyszínén. A legjobb művek beküldői értékes könyvcsomagot kapnak, és bekerülhetnek a KIMENŐ grafikaműhelyébe. Beküldési határidő: 2013. március 24.

Paródiapályázat 5–12. osztályos diákoknak

Úgy gondolod, hogy egy-két poénnal érdekesebbé vagy aktuálisabbá tudnád tenni az irodalomórán boncolgatott szövegeket? Írj róluk paródiát, és az eredeti szöveggel együtt küldd el a munkádat a kimeno@antropocentrum.ro címre 2013. március 24-ig! A tárgyhoz írd be: Irodalmi paródia! A legsikerültebb munkák beküldői értékes könyvcsomagot kapnak.

Irodalmi alkotópályázat 5–12. osztályos diákoknak

Úgy érzed, van mondanivalód? Meg is tudnád azt versben, prózában vagy drámában fogalmazni? Szeretnéd, ha az írásaidról egy elismert alkotó mondana véleményét? Küldd el a munkáidat (az öt legjobb, eddig még közöletlen írással) a kimeno@antropocentrum.ro címre 2013. március 24-ig. A tárgyhoz ne felejtse el beírni: Irodalmi alkotópályázat. A legjobb szövegek beküldőit értékes könyvcsomaggal jutalmazzuk, és bekerülnek a 2013. április 10–13. között Gyergyóalfaluban zajló KIMENŐ Összművészeti Diákfesztivál irodalom-műhelyébe.

Karikatúrapályázat 5–12. osztályos diákoknak

Láttál mostanában jó arcokat? Fotózd le, készíts róluk karikatúrát, majd a fényképpel együtt küldd el a rajzodat az Antropocentrum Egyesület, 537130 – Gyergyóalfalu (Joseni), István pap tér, 665. sz., Hargita megye, Románia címre! Örömmel fogadjuk azt is, ha valamely helyzet készítené rajzolásra. A lényeg, hogy az elkészült kép elgondolkodtasson és/vagy megnevetessen. A beérkezett karikatúrákból kiállítást rendezünk 2013. április 10–13. között a KIMENŐ Összművészeti Diákfesztiválon Gyergyóalfaluban. Beküldési határidő: 2013. március 24. Járj nyitott szemmel!

Pályázati felhívás a filozófia iránt érdeklődő középiskolásoknak

Szeretsz vitázni? Jó kérdéseket és helytálló válaszokat keresni?

Jelentkezz a KIMENŐ filozófiaműhelyébe! 2013. április 10–13. között

Gyergyóalfaluban lehetőség lesz kibontakozni. Küldd el az önéletrajzodat március 24-ig a kimeno@antropocentrum.ro címre; a tárgy legyen: Filozófia, és írd meg azt is, miről beszélgetnél szívesen!

Pályázati felhívás 5–12. osztályos, színházkedvelő diákoknak

Jelentkezz a KIMENŐ Összművészeti Diákfesztivál színházműhelyébe, ahol elismert szakemberek irányításával dolgozhatsz 2013. április 10–13. között Gyergyóalfaluban. Küldd el a fényképes önéletrajzodat 2013. március 24-ig a kimeno@antropocentrum.ro címre! Írd meg azt is, hogy miért szeretnél bekerülni ebbe a műhelybe, a levél tárgya pedig „Színházműhely” legyen!

Pályázati felhívás az újságírás iránt érdeklődő, 5–12. osztályos diákoknak

Ha kipróbálnád, milyen napilapot írni, jelentkezz a KIMENŐ újságíróműhelyébe, ahol szakemberek irányításával készül a Fesztike, a 2013. április 10–13. között Gyergyóalfaluban zajló rendezvény lapja. A jelentkezéshez az önéletrajzodat és egy általad készített interjút (max. 2500 jel) kell küldened a kimeno@antropocentrum.ro címre. Beküldési határidő: 2013. március 24.

Zenepályázat 5–12. osztályos diákoknak

Van saját zenéd, dalod? Szoktál verseket megzenésíteni? Küldd el a műveidet a kimeno@antropocentrum.ro címre, és értékes könyvcsomagot nyerhetsz. Beküldési határidő: 2013. március 24.

Lugosi Mihály Nemzetközi Szépolvasó Verseny Élesden

„Sokat olvastam. De az olvasással is úgy van az ember, tudod... csak akkor kapsz a könyvektől valamit, ha tudsz is adni olvasmányaidnak valamit. Úgy értem, ha olyan lelket viszel feléd, az olvasás párharcában hajlandó és megbeszélgetni és adni, hajlandó vitatkozni, meggyőzni és meggyőződni, s aztán gazdagodva attól, amit tanult a könyvből, életben vagy munkában építeni abból valamit...” – Márai Sándor szavait választotta mottójául az 5. alkalommal szervezendő élesdi nemzetközi szépolvasó verseny. A Constantin Șerban Általános Iskola, mint főszervező és helyi pártfogók: Castrum Egyesület, Református Egyházközség, Polgármesteri Hivatal szervezi meg a versenyt április 4-én, csütörtökön, 10 órai kezdettel, az iskola 2. számú épületében, az „Iskola más-

képp” keretében. A versenyre Bihar megye harmadikos és negyedikes diákjait várják a szervezők. A vetélkedővel néhai Nt. Lugosi Mihály élesdi református lelkipásztor emléke előtt szeretnének tisztelni. A rendezvény fővédnöke pedig Pető Csilla egyetemi tanár. A diákok egy legtöbb 2 perces SZABADON VÁLASZTOTT szépirodalmi szöveggel vagy egy ismerettartalmú, szerkesztett szöveggel kell készülniük a verseny I. fordulójára, a II. fordulón pedig a zsűritől kapott KÖTELEZŐ SZÖVEG felolvasása a feladat, első látásra, felkészülési idő nélkül. Jelentkezni a ciavoi_andrea@yahoo.com címen lehet, 2013. március 10-ig. További információk kérhetők Ciavoiné Létei Andrea főszervezőtől, a 0426/843616-os telefonszámon.

Pályázati felhívás interaktív tankönyvi fejezet szerkesztésére

A Babeş-Bolyai Tudományegyetem Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézete pályázatot hirdet interaktív tankönyvi fejezet/részlet szerkesztésére

ILYEN TANKÖNYVET SZERETNÉK

címmel

Pályázhatnak:

1. Középiskolás diákok (egyéni vagy csoportban);
2. Egyetemi hallgatók (egyéni vagy csoportban).

A pályázat témája:

Középiskolások:

Bármely tudásterületről, tantárgyból választott **téma** tankönyvi feldolgozása; a téma kötődhet egyetlen tantárgyhoz, de több tantárgy integrációjára is épülhet.

Egyetemi hallgatók:

Legalább 5 összefüggő témát tartalmazó – bármely tudásterülethez, tantárgyhoz kötődő, illetve inter-, multi- vagy transzdiszciplináris szemléletű **tanegység** tankönyvi feldolgozása.

A pályázat leírása, a pályamunka tartalma

I. Témaválasztás

Mindkét pályázati kategóriában szabad a témaválasztás: a téma, tanegység kötődhet egyetlen tantárgyhoz, de lehet olyan jellegű is, amely több tantárgy integrációját feltételezi. Olyan témákat, tanegységeket is ki lehet „találni”, amelyek nem szerepelnek kötelező tartalomként a tantervekben, de érdemes lenne foglalkozni velük, mert érdekelhetné a tanulókat.

II. Tartalmi követelmények

A pályamunkának tartalmaznia kell a következőket:

- a) Adatok: a pályázó(k) neve; az oktatási intézmény adatai (iskola, egyetem); az intézmény postacíme; a pályázó(k) postacíme és e-mailcíme, telefonszáma.
- b) A téma, tanegység rövid leírása, a témaválasztás indoklása (15-20 sornyi összefüggő szövegben);
- b) A feldolgozás módjának rövid indoklása (15-20 sornyi érvelő szöveg arról, hogy a pályázó milyen szempontokat vett figyelembe a tartalmak feldolgozásakor, miben érhető tetten a tankönyvrészlet interaktív jellege, miért választotta ezt a kivitelezést, formát, miért szeretne ilyen tankönyvből tanulni stb.);
- c) a téma, tanegység tankönyvi feldolgozása;
- d) szakirodalmi jegyzék.

III. Formai követelmények

- a) Papíralapú, bármely technikával készített könyvrészlet;
- b) Digitális formájú: ppt, html vagy exe kiterjesztéssel készített könyvrészlet.

A pályázat **leadásának határideje: 2013. április 1.**

A pályázatok beküldése:

A pályamunkákat *elektronikus formában és nyomtatott változatban, illetve digitális kivitelezés esetén CD-én is* el kell küldeni.

1) Elektronikus formában:

E-mailhez csatolva a demenyiroska63@gmail.com címre;

2) Nyomtatott változat, illetve digitális formájú pályázatok esetén CD-én a következő címekre:

a) Postai küldeményként a Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet címére:

Departamentul de Pedagogie și Didactică Aplicată – linia maghiară, str. Sindicatelor nr. 7, 400029 Cluj-Napoca (a borítékra írják rá: *Ilyen tankönyvet szeretnék pályázni*);

b) Személyesen: Sanpetrean Balogh Enikő titkárnőnek; 1989. December 21. sugárút (Magyar utca), 128. szám, Kolozsvár.

Az egyéni vagy csoportos pályamunkákat az értékelést követően a **IV. Neveléstudományi Konferencián** állítjuk ki. A legötletesebb szerkesztésű könyvek, illetve a közönség által legtöbb szavazatot kapott munka szerzőit értékes jutalomban részesítjük. Díjátadásra a konferencia ünnepélyes megnyitóján, 2013. április 20-án, 9 órától kerül sor a Protestáns Teológia dísztermében (Kolozsváron).